

3.3. HRIECH Milí birmovanci!

Jediné jedno slovíčko bude dnes predmetom našej úvahy a to slovíčko je **hriech**. Slovo, ktoré vraj už dnes patrí do archívu ako archaické, čiže zastaralé slovo. Kto by dnes myslel na hriech, kto by sa ho bál, veď hriech nejestvuje, veď človek má slobodu a načo ju obmedzovať nejakým hriechom. Žiaľ, aj takto rozmýšľa dnešný mladý človek bez toho, aby sa obzrel okolo seba a videl následky hriechu. Nevidieť hriech a jeho následky je niečo podobné, ako keby si človek zažmuril oči a povedal, že nejestvuje slnko. Skúsme sa teda zamyslieť nad otázkami, čo je hriech, aké sú jeho následky...?

Čo je hriech

Hriech je rozhodnutie, voľba a vina človeka, ktorý vypovedal Bohu svoje slobodné a uvážené „nie.“ Teda človek podľahol riziku, ktoré je spojené nevyhnutne s jeho slobodou. Slobodu, ktorá mu bola daná, aby vytvorila z neho bytosť a dôstojnosť osoby líšiacej sa od zvierat'a, zneužil k svojmu osobnému rozkladu (K.H.Schelkle, Schuld als Erbteil?, Einsiedeln 1968, s.52).

Kto sa stavia proti Božej vôli, stáva sa mu neposlušným. I vtedy, keď každé dobrovoľné prestúpenie Božieho zákona neobsahuje uvedomené a zámerné nepriateľstvo voči Bohu, v skutočnosti je ono odmietnutím Boha. Apoštol Pavol píše: „Veď zmyšľať podľa tela je nepriateľstvom voči Bohu, lebo sa nepodriaduje Božiemu zákonu - a ani sa nemôže. A tak tí, čo žijú telesne, nemôžu sa páčiť Bohu“ (Rim 8. 7-8).

Hriech teda znamená stav znepriateľenia s Bohom, stav neposlušnosti voči Bohu, stav nespravodlivosti voči Bohu, stav zotrúvania v zajatí ľží, čiže jediným slovom je to stav odmietnutia Boha.

Človek, ktorý je pozvaný k láske, môže teda lásku odmietnuť. Hriech je výsmech z lásky Božej. Hriech zasahuje Boha, aj keď je namierený iba proti človekovi. Odkedy totiž Ježiš Kristus stmelil v sebe božstvo a človečenstvo, odkedy sa skrze neho Boh spojil s celým ľudstvom a úplne ho prijal, odmietnuť úd ľudstva znamená odmietnuť aj hlavu. Odmietnuť milovať človeka znamená odmietnuť milovať Boha. Preto apoštol Ján napísal: „Ak niekto povie: „Milujem Boha,“ a nenávidí svojho brata, je luhár“ (1 Jn 4, 20).

Mnohí ľudia prežívajú svoj hriech veľmi silno. Po ťažkom hriechu priam pociťujú priehradu medzi sebou a Bohom, odlúčenosť od Boha. V tomto stave odvrátenia od Boha cítia: teraz som prehral podstatu svojho života. A zmocní sa ich akási tajomná úzkosť, akoby bola pod nimi otvorená priepasť.

Iní stonú: „Jednoducho nie som schopný zachovať Desatoro.“ U týchto ľudí je pudovosť azda taká silná, že im jednoducho „kone vždy utečú,“ aj keď sa snažia udržať na uzde svoj hnev, zmyselnosť a zbabelosť.

Tu je jedno dôležité. Pred Bohom sa hodnotí naša vôľa, naša snaha, naše poctivé predsavzatie. Nech stojíme hocikde, či v bahne alebo na vrchole výšin, máme možnosť pozdvihnúť svoje oči a usilovať sa postupovať nahor. To rozhoduje o hodnote nášho života.

V našom živote sa vyskytnú hriechy. Ak však hľadáme cestu nahor, sme vždy na ceste k Bohu. (Herbert Madinger, Základ viery I., s. 28). Ako píše apoštol Ján: „Deti moje, toto vám píšem, aby ste nehrešili. Ale keby niekto zhrešil, máme u Otca zástancu: Ježiša Krista, Spravodlivého“ (1 Jn 2, 1).

Môže sa však stať, že človek napriek ponuke milosrdného Boha, hľadajúceho stratenú ovečku zamotanú v tŕní hriechu, nie je ochotný dať sa nájsť a dať sa privinúť na srdce Dobrotivého Pastiera, a dobrovoľne a tvrdošijne zostáva vo svojom hriechu: vtedy máme do činenia s pravým opakom Božieho prebývania v nás, s pravým opakom milosti posväcujúcej, s pravým opakom večného života v nás: taký človek nosí v sebe večnú smrť, večné zatratenie. Takisto totiž ako Boh neudeluje večný život až po smrti, ale dáva ho v zárodku už za živa tu na zemi, takisto aj večné zatratenie. Keď sa človek sám dobrovoľne rozhodne smrteľným hriechom odmietnuť Boha, jeho odmietnutie Boh rešpektuje. Boh sa nemôže stať v mene lásky násilníkom a vlamačom do ľudského srdca. Keď človek volí stratiť Boží život v sebe, dostáva sa nevyhnutne do opozície života, do opozície šťastia, a to je zatratenie (Olivier de La Brosse, Dictionnaire de la foi chrétienne, I., Paris 1968, s.817). Sv. Pavol napísal: „Mzdou hriechu je smrť“ (Rim 6, 23). A sv. Jakub: „Keď je hriech dokonáný, splodí smrť“ (Jak 1, 15).

Ako delíme hriechy?

Všetky hriechy ľudí nie sú rovnaké, rozlišujeme ich podľa toho, či sú malým, alebo veľkým zanedbaním lásky. **Veľkého hriechu** sa dopustí človek, ktorý vedome, dobrovoľne a vo vážnej veci poruší Božie prikázanie. Voláme ho aj ťažký alebo smrtiaci hriech, lebo v nás ničí Boží život a trhá naše spojenie s Kristom. **Malý hriech** - ľahký alebo všedný - spácha človek, ak prestupuje Boží zákon v malej veci alebo

nie celkom vedome, alebo nie úplne dobrovoľne. Voláme ho aj raniaci hriech, lebo zraňuje dušu a oslabuje našu lásku, ale Boží život ním nestrácame.

Na prednáške pastorálnej teológie nám p. profesor J. Vrablec povedal takéto prirovnanie, keď hovoril o všednom hriechu ako o hriechu zraňujúcom. Predstavte si, že sa nechtiac pichnete hrdzavou ihlou. Pomyslíte si, veď je to nič, však je to iba malé pichnutie, no po niekoľkých dňoch zistíte, že vás začne bolieť prst, potom celá ruka a keby nebolo pomoci, mohlo by to skončiť aj tragicky. Čo to znamená? Nesmieme podceňovať ani takzvané všedné alebo malé hriechy, nakoľko môžu viesť človeka k ľahostajnosti, otupujú ostražitosť a človek môže ľahko upadnúť aj do smrteľných hriechov, ktoré môžu mať za následok večnú smrť, čiže zatratenie.

Sväté písmo za najhoršie považuje hriechy do neba volajúce a hriechy proti Duchu Svätému. Za hriechy **do neba volajúce** považuje: vraždu, sužovanie vdov a sirôt a vykorisťovanie robotníka. Sú to hrubé porušenia lásky k blížnemu, ktoré volajú o trest Boží do neba. **Proti Duchu Svätému** sa prehrešujú ľudia, ktorí odporujú jeho láske a milosti. Tieto hriechy sú prekážkou kajúcnosti a Božieho odpustenia a môžu mať rôzne podoby: opovážlivo sa spoliehať na Božie milosrdenstvo, pochybovať o Božom milosrdenstve a oddať sa zúfalstvu, odporovať poznanej zjavenej pravde, závidieť blížnemu Božiu milosť, zatvrdiť si srdce oproti spasiteľnému napomenutiu, zotrvať tvrdošijne v nekajúcnosti. Pán Ježiš o týchto hriechoch povedal: „Kto by sa rúhal Duchu Svätému, to sa mu neodpustí“ (Lk 12, 10).

Svätý Pavol apoštol nás varuje pred **cudzími hriechmi**: „Nemaj účasť na cudzích hriechoch“ (1 Tim 5, 22). Cudzí hriechy sú tie, ktorých sa dopúšťajú iní ľudia, ale počítajú sa aj nám pre spoluúčasť na ich skutkoch. Táto spolupráca pri hriechu iných môže mať mnohoraké podoby: nahovárať na hriech, kázať hrešiť, súhlasíť s hriechom, mlčať pri hriechu druhých, pomáhať pri hriechu, schvaľovať a zastávať hriechy iných a podobne.

Svätý Ján apoštol napísal: „Ak hovoríme, že nemáme hriech, klameme sami seba a nie je v nás pravda“ (1 Jn 1, 8).

Následky hriechu

Niektorí ľudia žijú v zajatí klamu, že hriech im môže priniesť niečo dobré, a zrieknuť sa ho považujú za ujmu. Túto ilúziu odhaľuje Pán Ježiš celým životom, ale najmä svojou smrťou na kríži. Učí nás, že hriech je zlo v každom ohľade a že v ňom niet nič dobrého.

Hriech je **zlo** hlavne preto, že uráža Boha. Je veľkou nevďačnosťou voči добрote nebeského Otca, nevernosťou voči Kristovi a zarmucovaním Ducha Svätého. Hriechom sa človek stáva nepriateľom Bohu a zároveň aj ľuďom.

Hriech nikdy nie je súkromnou záležitosťou človeka a má vždy aj spoločenský dopad. Hriechom **ubližujeme** a škodíme celej Cirkvi. Ako chorý zub robí mnoho nepríjemností celému telu, podobne aj hriech jednotlivca ubližuje celému organizmu tajomného tela Kristovho. Človek v hriechu je „neplodnou ratolesťou“ - mŕtvym údom Cirkvi, ako to povedal Pán Ježiš: „Ak niekto neostane vo mne, vyhodí ho von ako ratolesť a uschne. Potom ich pozbierajú, hodia ich do ohňa a zhoria“ (Jn 15, 6).

Zloba hriechu je aj v tom, že je ničiteľom ľudských hodnôt. Ľudia hriechom kazia výdobytky svojej práce a činnosti, poklady kultúry, životné potreby a zdravie. Hriech ničí aj duchovné hodnoty, najmä naše zásluhy pred Bohom. Hriechom umŕtvené zásluhy môžu znova ožiť, keď sa hriechu zbavíme.

Zloba hriechu je namierená najmä proti človekovi, ktorý sa ho dopúšťa. Ničí jeho duchovný život, pretrháva spojenie s Bohom a vyhasína lásku k Bohu i k ľuďom. Prináša mu vnútorný nepokoj, výčitky svedomia a nešťastie. Veľkým nešťastím hriechu je, že nás oberá o vnútornú slobodu a robí z nás otrokov hriechu: „Každý, kto pácha hriech, je otrok“ (Jn 8, 34). Hriech znepríjemňuje pozemský život, zapríčiňuje mnohé choroby a trápenia a napokon sa odmeňuje smrťou: „Lebo mzdou hriechu je smrť“ (Rim 6, 23). Najhoršie zo všetkého, čo hriech spôsobuje človekovi, je, že ohrozuje večný život a „zasluhuje“ mu večné zatratenie.

Moja odpoveď

Pán Ježiš na kríži premohol hriech a nad ním zvíťazil. S Kristovou pomocou sme aj my schopní premáhať hriech a uchrániť sa pred ním. Bojovať proti hriechu sme sa zaviazali pri krste. Odvtedy je Pán Ježiš s nami a pomáha nám svojou milosťou hriech premáhať. Na boj proti hriechu nám dal aj účinné zbrane: modlitbu, sviatosti a sebazaprenie. Osobitnú posilu v boji proti hriechu máme vo sviatosti zmierenia a v častom svätom prijímaní, ktoré nás posilňuje a znižuje našu náklonnosť k zlému.

V boji proti hriechu sa treba sústrediť najmä na korene zla, z ktorých naše hriechy vyrastajú. To sú predovšetkým rany našej duše po prvotnom hriechu: pýcha, lakomstvo, nečistota, závisť, nemiernosť, hnev, a lenivosť. Voláme ich hlavné hriechy, lebo z nich pochádzajú všetky naše hriechy a chyby. Tieto náklonnosti k zlu musíme v sebe tlmiť a nedovoliť, aby sa v nás rozrastali. Služi nám na to najmä sebazaprenie. Hlavné rany po hriechu hojí sväté prijímanie. Eucharistia je najlepším liekom proti našej hriešnosti.

Na hriech si dávame veľký pozor zvlášť v **pokušení**. Je to nabádanie a nutkanie k hriechu. Môže pochádzať od zlého ducha, zlého seta alebo z našich náklonností k zlému. Jeho nebezpečenstvo je v tom, že sa nám hriech falošne javí ako dobro. Pokušenie samo osebe ešte nie je hriechom, stane sa ním až vtedy, keď s ním vnútorne súhlasíme. Odmietnuť pokušenie je dobrý skutok a zásluha pre nebo. Najlepším poradcom v pokušení je hlas nášho svedomia. Pán Ježiš nám dal príklad, ako sa máme v pokušení zachovať, keď dovolil, aby ho zlý duch pokúšal na púšti. Ako zbraň proti pokušeniu nám odporúčal aj modlitbu: „Bdejte a modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia“ (Mt 26,41).

V niektorých okolnostiach nám nebezpečenstvo hriechu hrozí viac. Takúto vonkajšiu okolnosť, ktorá nás obyčajne privádza k zlému, nazývame **príležitosť k hriechu**. Môžu ňou byť ľudia alebo veci, ktoré majú na nás zlý vplyv, napríklad zlá kniha, hriešna spoločnosť a podobne. Hriešnej príležitosti sa vyhýbame ako samému hriechu. Vyhľadávať ju a dobrovoľne v nej zostávať je hriechom. Vo Svätom písme čítame: „Kto miluje nebezpečenstvo, zahynie v ňom“ (Sir 3, 27). Ak sa niekedy musíme zdržovať v okolnostiach, kde nám hrozí nebezpečenstvo hriechu, požívame pomôcky, ktoré ho znižujú. Tak meníme blízku príležitosť k hriechu na vzdialenú.

Svätý Pavol apoštol nás povzbudzuje: „Oblečte si Božiu výzbroj, aby ste mohli čeliť úkladom diabla“ (Ef 6, 11).

ZHRNUTIE ŠESTNÁSTEJ PREDNÁŠKY Z KATECHIZMU KATOLÍCKEJ CIRKVI

a./ Hriech je „skutok alebo slovo, alebo túžba proti večnému zákonu“. Je to urážka Boha. Staví sa proti Bohu neposlušnosťou, ktorá je opakom Kristovej poslušnosti.

b./ Hriech je čin, ktorý protirečí rozumu. Zraňuje prirodzenosť človeka a narušuje ľudskú solidaritu.

c./ Koreň všetkých hriechov je v srdci človeka. Druhy hriechov a ich veľkosť sa hodnotia najmä podľa ich predmetu.

d./ Spáchať smrteľný hriech znamená uvážene, to jest vedome a dobrovoľne zvoliť vec, ktorá sa vážne protiví Božiemu zákonu a poslednému cieľu človeka. Smrteľný hriech v nás ničí lásku, bez ktorej nie je možná večná blaženosť. Ak ho hriešnik neolútuje, má za následok večnú smrť.

e./ Všetdný hriech je morálna nezriadenosť; možno ju napraviť láskou, ktorú v nás všetdný hriech ponecháva.

f./ Opakovanie hriechov, aj všetdných, plodí neresti, medzi ktoré patria najmä hlavné hriechy.

POMOCNÉ OTÁZKY

109. Čo je hriech?

Hriech je neposlušnosť voči Bohu.

110. Kto sa dopúšťa ťažkého hriechu?

Ťažkého hriechu sa dopúšťa ten, kto vedome, dobrovoľne a vo vážnej veci prestúpi Božie prikázanie.

111. V čom je zloba hriechu?

Zloba hriechu je v tom, že uráža Boha, ubližuje Cirkvi a škodí na tele i duši samému hriešnikovi.

112. Ktoré sú naše hlavné náklonnosti k hriechu?

Naše hlavné náklonnosti k hriechu sú: pýcha, lakomstvo, nečistota, závisť, nemiernosť, hnev, lenivosť.

113. Ktoré sú hriechy do neba volajúce?

Do neba volajúce hriechy sú: vražda, sužovanie vdov a sirôt a vykorisťovanie robotníka.

114. Ktoré sú hriechy proti Duchu Svätému?

Hriechy proti Duchu Svätému sú: opovážlivo sa spoliehať na Božie milosrdenstvo, pochybovať o Božom milosrdenstve a oddať sa zúfalstvu,

odporovať poznanej zjavenej pravde, závidieť bližnému Božiu milosť, zatvrdiť si srdce oproti spasiteľnému napomenutiu, zotrvať tvrdošijne v nekajúcnosti.

115. Ktoré sú cudzie hriechy?

Cudzie hriechy sú: nahovárať na hriech, kázať hrešiť, súhlasiť s hriechom, mlčať pri hriechu druhých, pomáhať pri hriechu, schvaľovať a zastávať hriechy iných.

3.4. MILOST' A SVÄTOSŤ

Priznám sa Vám, že som nemal ani s jednou prednáškou toľko starostí koľko s touto. Preto, lebo aj keď som v odbornej - teologickej literatúre našiel veľa materiálu na tému **milosť**, predsa bolo to tak filozoficky ťažké, že som všetko odkladal bokom. Čo robiť ďalej? Napadla ma spásonosná myšlienka: Otvor si Písmo a tam hľadať! Veru, nesklamal som sa, lebo som si otvoril Jánovo evanjelium a tam v 15 hlave, veršoch 1 - 11, som našiel dostatok materiálu, aby som Vám vysvetlil aj dnešnú tému: čo je **milosť** a čo je **svätosť**.

Čo je milosť?

Prečítam Vám to krásne podobenstvo, ktoré sa určite zapáči aj vám, hoci viem, že ste ho už v živote počuli. Je to **podobenstvo o viniči a ratolestiach**. Podobenstvo o viniči Ježiš nevynašiel. Ono bolo známe v Starom zákone. Ale Ježiš mu dal nový zmysel. V Starom zákone sa *pod viničom rozumel izraelský ľud*. *Viničom bol vyvolený izraelský ľud a ovocím bolo požehnanie na deťoch, na majetku a na dobytku, ktorým Boh odmeňoval izraelský ľud za zachovanie Božieho zákona. Izraelci si svoj symbol veľmi vážili* a vyjadrili to tým, že do vstupného portálu svojho chrámu v Jeruzaleme postavili obrovskú plastiku viniča s hroznom z rýdzeho zlata, ktorú v noci osvetľovali fakľami, aby bola zďaleka viditeľná. Chceli mať stále pred očami svoj symbol.

S Ježišom sa začala nová éra. **Vinič** už nesymbolizuje izraelský ľud, **ale Ježiša**. Ježiš je pravý vinič. *V Ježišovi Boh dáva ľuďom viacej než požehnanie na deťoch a na majetku aj na stádach. V Ježišovi Boh dáva Ľuďom Boží život.*

Ľudský život dostávame od rodičov. *Ale ľudský život má krátke trvanie. Sedemdesiat - osemdesiat rokov sa dožije človek a potom zomiera. K ľudskému životu však dostávame v Ježišovi Boží život. Dostávame ho pri sviatosti krstu.* Sviatosť krstu ustanovil Ježiš, aby každému človeku, ktorý prijme krst, sprostredkoval Boží život.

Boží život je večný, nikdy neprestane, nikdy sa neskončí, trvá naveky. Kto má od krstu v sebe Boží život, ten je už nesmrteľný. Aj keď zomrie telesnou smrťou, bude žiť, ako to vyhlásil Ježiš: „**Kto verí vo mňa, aj keď zomrel, žiť bude, a nik neumrie naveky, kto žije vo viere vo mňa**“ (Jn 11,26).

Lenže v dnešnom evanjeliu nám dáva Ježiš spoznávať, že dar Božieho života si nesmieme predstavovať ako jednorázový dar. *Jednorázový dar sú napríklad hodinky. Chlapec ich dostane, povedzme pri birmovke, a potom ich vlastní dlhé roky. Aj keď darca hodienok odcestuje ďaleko do cudziny, alebo zomrie, a chlapec naňho už nemyslí, zato hodinky stále vlastní.*

S Božím životom je to ináč. Keď sme ho dostali pri krste, tým nie je všetko skončené. Tým sa všetko len začalo. Začalo sa prúdenie Božieho života do nás. Asi tak, ako vo viniči prúdi život z viničného kmeňa ratolesti. Ratolesť musí byť ustavične spojená s viničom, aby mohla prijímať do seba životnú miazgu z viničného kmeňa, aby mohla z nej žiť a rásť a prinášať ovocie.

To znamená, že aj my musíme byť ustavične spojení s Ježišom, ako je spojená ratolesť s viničným kmeňom. *Chcete si nacytro uvedomiť, že ako zostaneme spojení s darcom Božieho života, s Ježišom?* Odpoveď má tri stupne: **po prvé vierou, po druhé láskou, po tretie Eucharistiou.**

Kto je pokrstený, verí v Ježiša, miluje ho aj ho prijíma, ten zotráva v Ježišovi ako ratolesť vo viničnom kmeni. *Azda si chcete nacytro pripomenúť, čo by nás oddelilo od Ježiša?* Odpoveď má len jeden jediný stupeň: **smrteľný hriech.**

Pritom treba poznamenať, že smrteľný hriech je veľmi ťažké previnenie, ktoré sa neprihodí len tak ľahko v ľudskom živote. Je to taký prípad, keď človek s úplným poznaním a s úplným rozhodnutím poruší Boží zákon vo veľkej veci, a tým preruší svoje spojenie s Bohom. Až takým hriechom sa človek odlúči od Ježiša a v takej chvíli zanikne v človekovi Boží život. Keby v tej chvíli zomrel, prišiel by na druhý svet bez Božieho života a zostal by naveky zatratený, ako vraví Pán v dnešnom evanjeliu: „**Kto neostáva vo mne,**

ten bude vyhodенý von ako neplodná ratolesť a uschne. A tie ratolesťi pozbierajú, hodia na oheň a zhoria“ (Jn 15,6).

Lenže Ježiš nechce stratit nikoho z tých, ktorým pri krste sprostredkoval Boží život. A preto, čo je nemožné na viničnom kmeni v prírode, to sa stáva skutočnosťou v našom živote. *Na viničnom kmeni suchá, odrezaná ratolesť je definitívne a navždy vyradená z viničného života. Už nikdy neožije. Zhorí v ohni.* V našom živote by to podľa spravodlivosti tiež mohlo byť tak. Kto sa raz odlúčil dobrovoľne od Ježiša, mal by zahynúť vo večnom zatratení. Lenže Ježiš pozná okrem spravodlivosti aj lásku. A **láska ide ďalej než spravodlivosť**. Keď sa človek odlúčený od Ježiša spamätá a zatúži znova sa napojiť na Ježiša, Pán ho vo svojej nekonečnej láske prijíma a vráti mu stratený Boží život v celej pôvodnej kráse. Obnoví prúdenie Božieho života do jeho duše v nezmenšenej intenzite, ako keby sa nič nebolo stalo. ***Takže človek má vlastne vždy možnosť znova začať.***

Povedzte, prosím, či to nie je znamenité, že môžem byť človekom, ktorý je tak úzko spojený s Ježišom ako ratolesť s viničom? Či to nie je znamenité, že môžem vlastniť dva životy? Dva životy je vždy viac než jeden. Hľa, tu je naozaj základ pre životný optimizmus kresťana.

Dúfam, že ste všetci pochopili, o čo ide, čo to pre nás všetko znamená a ako si máme vážiť najmä sviatosť krstu, ktorá nás spojila s Pánom Ježišom ako vinič s ratolesťou. Je to podivuhodná jednota. Uskutočnilo sa, čo Ježiš povedal: **„Vy ste vo mne a ja vo vás.“** Začal v nás nový život - život milosti, život Božieho dieťaťa. Tento život nám dáva a v nás udržuje **milosť Božia**.

Milosť je dar Boží, je to Boží život v nás. Láska dobrotivého Boha, ktorá nás oživuje. Nazývame ju milosťou, lebo ju dostávame ako dar milujúceho Boha.

Ako delíme milosť?

Milosť, ktorú sme dostali pri sviatosti krstu, nazývame **milosťou posväcujúcou**. Milosť posväcujúca nás očisťuje od hriechu a robí nás milým dieťaťom nebeského Otca. Milosťou posväcujúcou sa dostávame do živého spojenia s Pánom Ježišom, zostávame v jeho láske a s ním žijeme svoj život. Milosť posväcujúca nás robí aj chrámom Ducha Svätého.

Pán Ježiš nám dáva aj zvláštnu milosť, aby sme robili dobro a zlu sa vyhýbali. Túto milosť voláme milosťou pomáhajúcou. **Milosť pomáhajúca** posväcuje našu myseľ a posilňuje našu vôľu. Touto milosťou nás Pán Ježiš povzbudzuje k životu, ktorý sa páči Bohu.

Čo je svätosť?

Ako ste si všimli, že som doteraz hovoril len o milosti, keď som vám rozoberal v podobenstve pravdu o živote viniča a ratolesťi. Schválne som nehovoril o svätosti len preto, aby ste aj túto pravdu pochopili správne. *Totíž, mnohí ľudia keď počujú slovo svätosť myslia si, že to patrí len vyvoleným, ktorí sú zavretí v kláštoroch a ktorí s prevrátenými očami, zloženými rukami, kľaciac na kolenách, slúžia Pánu Bohu a zriekajú sa sveta. Ale to nie je pravda. Svätosť je síce veľký dar Boží, ale je pre všetkých, ktorí prijali sviatosť krstu a majú možnosť byť svätí, nech sú kdekoľvek na svete v akomkoľvek povolani a stave. **Je len jedno potrebné, aby sme boli živými ratolesťami na viniči, ktorým je Kristus.*** Keď takými budeme, potom pochopíme všetko, ako máme žiť, ako milovať Pána Boha a ľudí a ako si plniť svoje stavovské povinnosti. Takýto život je vlastne ovocie na ratolesťi, teda vo mne, a to je **svätosť**. To je práve to, čo hovorí Pán Ježiš vo 4. a 5. verši: **„Ako ratolesť nemôže prinášať ovocie sama od seba, ak neostane na viniči, tak ani vy, ak neostanete vo mne. Ja som vinič, vy ste ratolesťi. Kto ostáva vo mne a ja v ňom, prináša veľa ovocia, lebo bezo mňa nemôžete nič urobiť“** (porov. Jn 15, 4-5).

Pozrite, minulý týždeň prišiel v Bratislave ku kňazovi mladý tridsaťpäťročný muž, ktorý má vo svojom manželstve dve deti. Šesťročné dievča a desaťročného chlapca. Obidve sú debilné. A každé iným spôsobom. Otec ich ráno odváza autom do dvoch od seba vzdialených zdravotných ústavov. A popoludní ich zasa priváza domov do domácej opatery. Vrávi, že každý deň tak urobí autom 70-80 kilometrov pre svoje deti. Aby mohol túto službu deťom každý deň poskytnúť, rozhodol sa pracovať v Matadorke výlučne iba v nočných zmenách. A tak už celé roky robí každú noc ťažkú prácu v gumených čizmách a pri teplote dakedy až 50-stupňovej. Keď sa ráno po pracovnej zmene vrátil domov, rozvezie svoje deti, potom si ľahne spať a popoludní si zasa ide po svoje deti. Kňaz sa mu zahľadel do úprimných očí a v duchu obdivoval jeho lásku k rodine, navštívenej takým ťažkým údelom. A opýtal sa ho: *„Kde beriete toľkú lásku k svojej postihnutej rodine?“* On vraví, že veľa počul o živote rehoľnej sestry Terézie z Kalkaty, ktorá má úžasnú lásku k postihnutým, chorým a zomierajúcim, takže na celom svete ju obdivujú veriaci a neveriaci, by dokonca v Sovietskom zväze jej dovolili založiť kláštor v meste Kyjeve a je odmenená rozličnými cenami,

vyznamenaniami a doktorátmi, ba aj Nobelovou cenou. Keď sa jej spytujú, kde berie toľkú lásku k ľuďom, odpovedá: „Som v stálom, vedomom, živom spojení s Pánom Ježišom a z neho prúdi Boží život do mňa a do mojich sestier, ako prúdi z viničného kmeňa život do ratolestí.“ A mladý muž pokračuje: „Podľa príkladu matky Terezy aj ja som v ustavičnom spojení s Ježišom a z neho prúdi do mňa život, Božia láska. Tou milujem svoju rodinu a svoje deti. Nezamenil by som ich za nijaké iné na svete a ani na chvíľočku som nepomyslel na možnosť nejakej inej ženy. Som s mojou manželkou a s mojimi deťmi šťastný.“ Poviete: Blázon? Oj, nie blázon, ale **živá zdravá ratolesť na viničnom kmeni Ježiša**. Verte, že je šťastnejší i vo svojom odriekavom srdci ako daktori iní manželia v jeho veku, ktorí hľadajú rozkoš v alkohole a v iných ženách a pohrdajú svojou manželkou a svojimi deťmi. Prepíjajú svoj zárobok a doma v opitosti mlátia svoju ženu i deti. Takí manželia neprinášajú nijakú úrodu pre svoju rodinu ani pre svoju dušu, pretože odpadli od viničného kmeňa, ktorým je Ježiš.

Moja odpoveď

Milí birmovanci, či netúžite v tejto chvíli všetci zostať ratolesťami spojenými s viničným Ježišovým kmeňom? *Pýtate sa ako?* Dvojako: **Otvárajme sa pre Ježišovo slovo. Počúvajte radi, čo nám Ježiš hovorí.** On nám dáva návod na správny ľudský život. Zaujímajme sa o jeho návod. Skúmajme ho dôkladne a zistíme, že nieto na svete lepšieho návodu na správny ľudský život. Usilujme sa ho zachovávať. A po druhé - otvárajme sa pre **Ježišovu pomoc na správny život**. Ved' on sám sa nám dáva ako pomoc vo svätej Eucharistii, rozmnožuje stále viac v nás Boží život a Božiu lásku.

Preto vás prosím, milí birmovanci, zostávajme stále ratolesťami na kmeni Ježiša Krista. Vtedy bude do nás prúdiť Boží život a budeme prinášať hojné ovocie lásky k Bohu a k bližným. Náš život bude krajší a šťastnejší.

ZHRNUTIE SEDEMNÁSTEJ PREDNÁŠKY Z KATECHIZMU KATOLÍCKEJ CIRKVI nemajú

a./ *Milosť Ducha Svätého nám udeľuje Božiu spravodlivosť. Tým, že nás Duch vierou a krstom spája s Kristovým umučením a zmŕtvychvstaním, dáva nám účasť na jeho živote.*

b./ *Milosť je pomoc, ktorú nám dáva Boh, aby sme mohli zodpovedať nášmu povolaniu stať sa jeho adoptívnymi synmi. Uvádza nás do dôvernosti trojičného života.*

c./ *Posväcujúca milosť je nezaslúžený dar, ktorým nám Boh dáva svoj život, vliaty Duchom Svätým do našej duše, aby ju uzdravil z hriechu a posvätil.*

d./ *Posväcujúca milosť nás robí „milými Bohu“. Charizmy, osobitné milosti Ducha Svätého, sú zamerané na posväcujúcu milosť a ich cieľom je spoločné dobro Cirkvi. Boh pôsobí aj prostredníctvom mnohorakých aktuálnych čiže pomáhajúcich milostí (*gratiae actuales*); odlišujú sa od posväcujúcej milosti (*gratia habitualis*), ktorá v nás ostáva.*

POMOCNÉ OTÁZKY

116. *Čo je Božia milosť?*

Božia milosť je nadprirodzený dar Boží, ktorý dostávame od Pána Boha pre zásluhu Ježiša Krista. Je to Boží život v duši človeka.

117. *Koľkorakú milosť nám získal Pán Ježiš?*

Dvojakú: milosť posväcujúcu a pomáhajúcu.

118. *Načo dostávame milosť posväcujúcu?*

Nato, aby sme mohli byť deťmi nebeského Otca, bratmi Pána Ježiša a chrámom Ducha Svätého.

119. *Načo dostávame milosť pomáhajúcu?*

Nato, aby sme dobro spoznali i robili a takto nasledovali Pána Ježiša.

3.5. PRIKÁZANIA

Teším sa, že sme sa už konečne dostali k téme **prikázania**. Nechcel som hneď začať s touto témou, ale ako ste si všimli, chcel som vás na túto tému vhodne navodiť. Urobil som to preto, aby ste dostali správny pohľad na prikázania a aby ste ich nechápali ako súbor príkazov a zákazov. Predsa vás môže niekedy napadnúť otázka, *prečo nám dal Pán Boh prikázania, keď nám dal slobodnú vôľu?* Predstavte si malé dieťa, ktoré sa učí chodiť, aké je všetečné, všetko chce vidieť, všetko chytiť do rúk. *Toto dieťa príde ku skrinke na*

riad, otvorí si zásuvku, kde sú príbory, a vezme do rúk ostrý nôž na krájanie chleba. Pre dieťa, netušiace nebezpečie ostrého noža **je to pekná, lesklá hračka, ktorá dieťa zaujme**. Matka alebo otec dieťaťa zbadá, čo má dieťa v rukách. Pretože dospelý rodič vie, čo sa môže stať, vytrhne z rúk dieťaťa preňho peknú hračku a vezme mu ju, hoci dieťa sa rozplače, lebo nechápe, prečo to otec tak urobil. My všetci jasne chápeme reakciu otca alebo matky, keď si pomyslia, čo by sa mohlo stať. Keď to dieťa milujú, nemôžu mu nechať v rukách nôž, či sa to dieťaťu páči alebo nie. Tak je to aj s nami voči Pánu Bohu.

Nebeský Otec nás veľmi miluje a chce nás mať večne u seba, vo svojej blaženosti. Nie je teda čudné, že nám dal prikázania na cestu, aby sme šťastne k nemu doputovali. **V prikázaniach múdry syn vidí otcovskú lásku, nemúdry zasa oberanie o radosti života**. Rozličný postoj k prikázaniam závisí od rozličného pohľadu na ne. Kto hľadá na cieľ prikázaní, vidí, že sú dielom lásky Božej. Kto zasa hľadá na svoje obmedzenie v prikázaniach, ten vidí, že sú to nežičlivé zákazy, ktoré môžu pochádzať iba od nežičlivého zákonodarcu.

Prikázanie lásky

Človek je z Božieho rozhodnutia stvorený pre lásku. Boh ho povolal žiť v spoločenstve lásky so sebou aj so všetkými ľuďmi. Prvý hriech vytrhol človeka zo sveta lásky a narušil jeho schopnosť milovať. Pán Ježiš svojím vykúpením uzdravil ľudské srdce a človeka znova uviedol do sveta Božej lásky. Pre vykúpené ľudstvo opäť nastolil prikázanie lásky za hlavnú smernicu nového života. **„Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa milovali navzájom. Aby ste sa aj vy vzájomne milovali, ako som ja miloval vás“** (Jn 13,34). Kristus vyhlásil prikázanie lásky za hlavný program ľudského života. Keď sa ho pýtali, ktoré je najväčšie prikázanie v zákone, odpovedal: **„Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou mysl'ou! To je najväčšie a prvé prikázanie. Druhé je mu podobné: Milovať budeš svojho blížneho ako seba samého!“** (Mt 22,37-39).

Svätý Pavol apoštol nazýva život lásky cestou nadovšetko, lebo láska je pre nás jedinou cestou ku šťastiu. Vo svojom liste píše: **„A ešte vznešenejšiu cestu vám ukážem. Keby som hovoril ľudskými jazykmi aj anjelskými, a lásky by som nemal, bol by som ako cvendžiaci kov a zuniaci cimbal. A keby som mal dar proroctva a poznal všetky tajomstvá a všetku vedu a keby som mal takú silnú vieru, že by som vrchy prenášal, a lásky by som nemal, ničím by som nebol. A keby som rozdal celý svoj majetok ako almužnu a keby som obetoval svoje telo, aby som bol slávny, a lásky by som nemal, nič by mi to neosožilo“** (1 Kor 13,1-3). Podľa nemeniteľného Božieho plánu je láska zmyslom a náplňou ľudského života. Je najvyššou hodnotou - to jediné, prečo sa oplatí žiť. Nemať lásku a nedostávať ju ani od iných, to je pre človeka najväčšou chorobou a nešťastím. Svätý Ján apoštol napísal: **„Kto nemiluje, ostáva v smrti“** (1 Jn 3, 14).

Prikázanie lásky obsahuje najvznešenejšiu úlohu pre človeka: **lásku k Bohu**. Milovať Boha je pre každého človeka najvyššie poslanie a šťastie. Kristus nás prikázanim lásky pozýva do spoločenstva lásky s tromi Božskými osobami. Preto lásku k Bohu považujeme za niečo viac ako len za povinnosť. Je pre nás nevýslovným darom a vyznamenaním, ňou sa Boh sprítomňuje v nás a máme účasť na vnútornom živote Najsvätejšej Trojice. Svätý Ján apoštol napísal: **„Boh je láska, a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh ostáva v ňom“** (1 Jn 4,16). Z lásky k Bohu sa rodí všetka naša radosť a šťastie. Boha milujeme preto, lebo on nás prv miloval. **„My milujeme, pretože on prvý miloval nás“** (1 Jn 4,19). Naša láska k Bohu je iba odpoveďou na jeho lásku. Svätý Ján apoštol hovorí: **„Láska je v tom, že nie my sme milovali Boha, ale že on miloval nás a poslal svojho Syna ako zmiernu obeť za naše hriechy“** (1 Jn 4,10). Nebeského Otca nemilujeme tak, ako máme radi ľudí alebo veci. Milujeme ho nadovšetko. Výnimočnosť našej lásky k Bohu vyjadruje prikázanie lásky slovami: **„Z celého srdca, z celej mysle, z celej duše a z celej sily.“** To znamená, že ho máme radšej ako všetkých ľudí, viac ako rodičov, priateľov alebo ktorúkoľvek vec na svete. Milovať Boha nadovšetko znamená, že ho milujeme aj viac ako seba samých a sme pripravení radšej zomrieť, ako ho zarmútiť. Láska k Bohu je v tom, že zachovávame jeho prikázanie. Potvrďuje to aj Sväté písmo: **„Lebo láska k Bohu spočíva v tom, že zachovávame jeho prikázania“** (1 Jn 5,3). Nezáleží na tom, či robíme malé alebo veľké skutky. Aj nepatrné skutky lásky, ak ich robíme podľa vôle Božej a s úmyslom sa mu zapáčiť, sú vyznaním a dôkazom našej lásky k Bohu. Láska k Bohu je hybnou silou všetkého nášho konania. Vnásame ju do svojho zmýšľania, slov i skutkov. Celý náš život a jeho jednotlivé podrobnosti považujeme za príležitosť odpovedať Bohu na jeho veľkú lásku.

Boha v tomto živote nemôžeme vidieť, ale svoju lásku mu môžeme neustále dokazovať viditeľne. Stretávame ho a milujeme ho vo všetkých našich ľudských bratoch a sestrách. Láska k človekovi je najlepším vyznaním lásky k Bohu. Svätý Ján apoštol napísal: **„Ak niekto povie: Milujem Boha, a nenávidí svojho brata, je luhár. Ved' kto nemiluje svojho brata, ktorého vidí, nemôže milovať Boha, ktorého**

nevidí“ (1 Jn 4,20). Každý prejav lásky k človekovi považujeme za dôkaz lásky voči Bohu. Potvrdzujú to i Kristove slová: „Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili“ (Mt 25,40).

Z našej lásky nemožno vylúčiť žiadneho človeka. *Blížnym je nám každý človek bez rozdielu, dobrý i zlý, chudobný i bohatý, starý i mladý, zdravý aj chorý, čiernej i bielej pleti.* Každého človeka milujeme preto, že je Božím obrazom a v Kristovi nám je bratom alebo sestrou.

Najlepším prejavom lásky k ľuďom je, keď im pomáhame pri zaistovaní večnej spásy. Svätý Augustín výstižne povedal: „Keď sa nám káže milovať bližneho ako seba samého, čo iné sa nám káže ako to, aby sme zo všetkých síl bližnemu odporúčali milovanie Boha.“ Našich blíznym milujeme podľa vzoru lásky Krista k nám. Pán Ježiš to výslovne povedal: „Toto je moje prikázanie: Aby ste sa milovali navzájom, ako som ja miloval vás“ (Jn 15,12). Kristus miluje ľudí kvôli svojmu Otcovi. Tak nás učí, aby sme milovali ľudí kvôli Bohu. Vtedy máme nadprirodzenú lásku. Ľudia, ktorí sa majú radi len z čisto ľudských pohnútok, majú iba prirodzenú lásku. Voláme ju humanizmus - ľudskosť. Kresťanský humanizmus je robiť ľuďom dobre kvôli Bohu. Pán Ježiš nás učí svojím príkladom milovať ľudí nezištne a obetavo. Ak milujeme podľa jeho vzoru, nehľadáme svoj prospech a ochotne slúžime a pomáhame druhým aj za cenu obety.

Desať Božích prikázanií

Príroda a celý vesmír nemôžu jestvovať bez prírodných zákonov. Bol by všade chaos a neporiadok. Svet ľudí tiež potrebuje zákony. ***Ľudské spoločenstvo sa riadi mravnými zákonmi, ktoré Boh ľuďom vpísal do svedomia. Osobitne ich vyhlásil na Sinaji prostredníctvom Mojžiša.*** Božie prikázania zaistujú poriadok v živote ľudského spoločenstva. Svätý Augustín napísal: „Čo ľudia nechceli čítať vo svojom srdci, bolo napísané na tabule.“ Hoci je viac prikázanií, v skutočnosti je iba jeden zákon. Všetky Božie prikázania obsahujú zákon lásky k Bohu a k ľuďom. Jednotlivé prikázania zákon lásky spresňujú a rozvádžajú ho na jednotlivé životné situácie a okolnosti. Každé prikázanie je akoby ozvenou prikázania lásky.

Prvá kamenná tabuľa Desatora nám chce poslúžiť ako kontrola nášho vzťahu k Bohu:

„Ja som Pán tvoj Boh. Nebudeš mať okrem mňa iných bohov, ktorým by si sa klaňal.“

„Nevezmeš meno Božie nadarmo.“

“Pamätaj, že máš svätit’ sviatočné dni.“

Niektorí ľudia sa nazdávajú, že možno byť správnym človekom aj bez vzťahu k Bohu. Pokladajú sa za „kresťanov činu“, hoci „nechodia do kostola“. Vravajú, že v živote človeka je dôležitejšie zachovať prikázania druhej kamennej tabule. Takýto názor je povrchný. Jediné možné vysvetlenie jestvovania bytia akéhokoľvek druhu je Boh - Stvoriteľ. Rozumný človek si vďačne uvedomuje, ako vraví sv. Augustín, „take veľké a nespočítateľné dobrodenia z neba a zo vzduchu, zo zeme i z mora, zo svetla i z tmy, z horúčavy i z chladu, z rosy i z dažďa, z vetrov i z búrok, od vtákov i rýb, zo zvierat i stromov, z rozličných rastlín i plodov zeme i zo všetkého stvorenstva, ktoré nám postupne slúžia po celý čas svojho trvania, aby sa tým odstránila divosť z našej duše“ (sv. Augustín, Rozhovory duše s Bohom. Spolok Sv. Vojtecha, Trnava 1946, s.110).

Človek ja však závislý od Boha ako svetelný lúč od zdroja svetla, ako zvuk od volajúceho, ako slovo od hovoriaceho, ako myšlienka od mysliaceho. My sme tvorení ustavične. Stvorenie je viac stavom než činom. Vo svojom jestvovaní závisíme od Boha v každom okamihu, či si to uvedomujeme, alebo nie. *Predstavme si dieťa, ktoré drží matka v náručí a ono ju bije po tvári. Ono je nerozumné a nevie o láske matkinej. Matka ho nevyvrhne z náručia, lebo ho miluje.* Tak sme aj my bytostne závislí od nebeského Otca.

Dôvodom kultu Boha nie je vlastne Boh, čiže Božia blaženosť, veď Boh je vo svojich dokonalostiach nekonečný, či to niekto uzná, alebo nie, či ho niekto ctí, alebo nie. Bohu nik nemôže pridať na blaženosť, človek je dôvodom kultu, jeho záujem, jeho blaho. Keď teda prvá tabuľa svojimi tromi prikázaniai kladie človekovi za povinnosť milovať Pána, svojho Boha, tak tu Boh nepracuje ziskuchtivo vo svoj prospech, ale má na mysli prospech človeka, ktorému Boh môže darovať svoju blaženosť iba v tom prípade, keď má človek o tento dar záujem. Boh mu stavia pred oči ako prvoradáú povinnosť povzniesť sa od odrobiniek krásy, dobra a pravdy, s ktorými sa človek dostáva do kontaktu na svete, k Prameňu a Pôvodcovi aj Vlastníkovi všetkej krásy dobra a pravdy. *Predstavme si deti, ktoré zbierajú jahody. Hľadajú, idú si oči vyočít’ až nájdú akýsi ostrovček kyslých drobnučkých jahôd. Príde k nim majiteľ neďalekej záhrady a volá ich: Pod’te ku mne a natrháte si veľké zrelé a sladké jahody. Záleží na deťoch.* Niektoré zostanú pri trpkých, iné idú za vlastníkom a nazbierajú si sladkých plodov do sýtosti. To slovo: **„Pod’te ku mne“** je vlastne obsah prvej tabule. Ježiš ho zopakoval takto: „Pod’te ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení, a ja

vás posilným“ (Mt 11,28). Kiežby sa nám podarilo spoznať v prvej tabuli Desatora lásku a dobrotu nebeského Otca k nám!

Druhá kamenná tabuľa má sedem prikázaní, ktoré nemajú vážnych odporcov. Je to celkom prirodzené. Rozumný človek nebude nikdy popierať, že dieťa si má uctiť a poslúchať rodičov, že človek nesmie ublížiť inému na tele ani na duši, že nesmie smilne vtrhnúť do manželstva svojich blízkych, že nesmie kraďnúť, že nesmie krivo svedčiť, že nesmie ani v myšlienkach a žiadostiach túžiť po manželke svojho blízkeho a že nesmie ani v myšlienke a žiadostiach strojiť úklady na majetok svojho blízkeho. Previnenie proti niektorému z týchto siedmich prikázaní by signalizovalo, že láska k blížnemu, ktorá je veľkým zákonom ľudského života, je narušená alebo odoprená. Výstražné svetlo sa rozsvietilo na druhej tabuľi, ktoré varuje pred totálnym zlyhaním vo veľkom zákone života. Zachovanie týchto prikázaní zasa znamená, že láska k blížnemu nebola vážne ohrozená a že sa môže ustavične prehĺbovať, rozhojňovať a zdokonaľovať. Zachovanie siedmich negatívnych príkazov má človeka povzbudzovať k zintenzívneniu jeho poslania: žiť tu pre iných.

Prvé Božie prikázanie

Svet, v ktorom teraz žijeme, je plný príjemných ľudí a nádherných vecí. **Prvé Božie prikázanie nám pomáha správne sa v ňom orientovať a vedieť zachovávať hierarchiu hodnôt.** Prvé miesto medzi všetkými ľuďmi a vecami, ktoré nás obklopujú, patrí v našom živote Bohu. Všetky veci a ľudia sú iba dielom Božích rúk. Boh je nekonečne viac, všetko prevyšuje svojou krásou a dokonalosťou. Nijaký človek ani nijaká vec na svete nám nedáva toľko dobra ako Boh. Za všetko, čo máme a čím sme, vďačíme iba jemu. Preto Pán Ježiš povedal: „Kto miluje otca alebo matku viac ako mňa, nie je ma hoden. A kto miluje syna alebo dcéru viac ako mňa, nie je ma hoden“ (Mt 10,37). Boh je naším najvyšším pánom a dobrodincom. Všetci sme od neho úplne závislí. Potrebujeme ho viac, ako rastliny potrebujú slnko a vodu. Pre jeho nekonečnú veľkosť a nevýslovnú lásku sa voči nemu správame s veľkou úctou a bážňou. Vážime si ho a milujeme ho viac ako všetko na svete. Úctu, ktorú prejavujeme Bohu, nazývame bohopocta. Nevzdávame ju nikomu a ničomu na svete okrem Boha. Niektorí ľudia nedávajú Bohu prvé miesto vo svojom živote. Zabúdajú na neho a počínajú si, akoby vôbec nebol. Namiesto Boha si hľadajú rôzne náhrady v podobe rôznych vecí, ako sú peniaze, majetok, kariéra a pod. Tieto veci sa im potom stávajú „božstvami“. Tak sa dopúšťajú hriechu nevery, ktorý v súčasnosti nazývame **ateizmus**. Svätý Pavol apoštol o ľuďoch, ktorí sa ho dopúšťajú, napísal: „Lebo mnohí, o ktorých som vám často hovoril a teraz aj s plačom hovorím, žijú ako nepriatelia Kristovho kríža. Ich koniec je záhuba, ich bohom je brucho a hanba je slávou tých, čo zmýšľajú pozemsky“ (Flp 3,18-19). Pán Ježiš požiadavku prvého Božieho prikázania - dávať Bohu vždy prvé miesto a uprednostňovať ho pred všetkými ľuďmi a vecami - vyjadril v blahoslavenstve a chudobe ducha: „Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je nebeské kráľovstvo“ (Mt 5,3). To sú tí ľudia, ktorí sa vedľa kvôli Bohu zrieknuť všetkého a považujú ho za svoje najväčšie dobro, ako to vyjadril svätý František z Assisi: „Boh, moje všetko.“

V pozemskom živote máme spoločenstvo s Bohom pomocou viery, nádeje a lásky. Svätý Pavol apoštol o nich napísal: „A tak teraz ostáva viera, nádej, láska tieto tri, no najväčšia z nich je láska“ (1 Kor 13,13). Viera, nádej a láska sú nadprirodzené duchovné schopnosti, ktoré sme dostali pri krste. Nazývame ich aj božské čnosti. Duch Svätý nás nimi uschopňuje žiť vo svete ducha a pestovať spoločenstvo s Najsvätejšou Trojicou.

Pán Ježiš povedal: „**Každého, kto mňa vyzná pred ľuďmi, aj ja vyznám pred svojím Otcem, ktorý je na nebesiach. Ale toho, kto mňa zaprie pred ľuďmi, aj ja zapriem pred svojím Otcem, ktorý je na nebesiach**“ (Mt 10,32-33). K Bohu sa verejne hlásime rôznymi spôsobmi: raz slovami - vyznanie viery, inokedy úkonmi nášho tela. Najlepším vyznaním viery je náš život podľa Krista. Vtedy naša láska a úcta k Bohu vyžaruje z každého nášho slova a skutku. Verejne úctu Bohu vyznávame, najmä keď ho oslavujeme, klaniame sa mu a slúžime mu. Týmito vonkajšími prejavmi pred ľuďmi vyhlasujeme Boha za nášho najvyššieho Pána a najlepšieho Otca.

Oslavovať Boha znamená robiť všetko kvôli nemu a na jeho počesť. Boha oslavujeme modlitbou a piesňami. Inokedy na jeho počesť konáme dobré skutky. Oslavou Boha môže byť aj naša práca, ak ju konáme svedomite a podľa jeho vôle. Celý náš život môže byť jedinou oslavou Boha, ak žijeme iba pre neho a vo všetkom sa mu túžime páčiť. **Najdokonalejšou oslavou nebeského Otca je svätá omša.** Pri nej sa pripájame k Ježišovi Kristovi, ktorý najdokonalejšie oslávil Boha obetou kríža a zmŕtvychvstaním. Potvrdzujú to aj slová liturgickej modlitby: „Skrze Krista, s Kristom a v Kristovi máš ty, Bože Otče všemohúci, v jednote s Duchom Svätým všetku úctu a slávu po všetky veky vekov“ (Rímsky misál).

Osobitným prejavom vonkajšej úcty voči Bohu je klaňanie sa. Úkon poklony je vyhradený iba samému Bohu. Preto okrem Boha sa nesmieme klaňať nikomu a ničomu na svete. Kto by prejavoval úctu ľuďom alebo veciam, aká patrí iba Bohu, dopustil by sa hriechu modlárstva. Od úkonov bohopocty a poklony treba odlišiť úctu, ktorú prejavujeme svätým a Bohu zasväteným osobám alebo veciam. ***Svätým sa neklaniame, iba si ich uctieваме.*** Zasluhujú si našu úctu preto, lebo ich sám Boh oslávil a sú našimi orodovníkmi u Boha. Najväčšiu úctu medzi svätými prejavujeme Panne Márii, matke Ježiša Krista. Zvláštnu úctu preukazujeme aj osobám zasväteným Bohu, kňazom, rehoľníkom alebo veriacim, krížu, kostolu, kalichu a iným náboženským predmetom. ***Zneváženie osôb zasvätených Bohu alebo vecí je hriech svätokrádeže.***

Moja odpoveď

Pre synov a dcéry Božieho kráľovstva jestvujú veľké oblasti Ježišovho prikázania lásky k blížnemu v rodine, v manželstve, v povolani, na pracovisku, v susedstve, v spoločnosti, na ulici, vo dvore, na sídlisku, v obytnom dome, vo verejnosti, ktoré vyžadujú od človeka ohľaduplnosť, pozornosť, porozumenie, ochotu, úctivosť, dobrotu, láskavosť podľa príkladu Ježišovho Srdca, plného dobroty a láskavosti, hoci Desatoro Božích prikázaní tieto oblasti taxatívne nevypočítava.

Z toho vychodí, že dve tabule Desatora Božích prikázaní a Ježišovo prikázanie lásky sú ustanovené Božou láskou pre naše blaho, pre naše opravdivé šťastie. Ich rešpektovanie v živote nám umožňuje žiť v láske Božej, mať v sebe prebývajúceho Boha Otca i Syna i Ducha Svätého, čiže nosiť v sebe večný život, ktorý sa smrťou predĺži naveky.

ZHRNUTIE OSEMŇASTEJ PREDNÁŠKY Z KATECHIZMU KATOLÍCKEJ CÍRKVI.

nemajú

a./ „Čo dobré mám robiť, aby som mal večný život? ... Ak chceš vojsť do života, zachovávaj prikázania“ (Mt 19, 16-17).

b./ Dar Desatora bol daný v rámci zmluvy, ktorú Boh uzavrel so svojim ľuďom. Božie prikázania nadobúdajú svoj pravý význam v tejto zmluve a prostredníctvom nej.

c./ Desatoro je vynikajúcim vyjadrením prirodzeného zákona: poznávame ho prostredníctvom Božieho zjavenia a ľudským rozumom.

a./ Prvé prikázanie vyzýva človeka, aby veril v Boha, dúfal v neho a miloval ho nadovšetko.

d./ „Pánovi, svojmu Bohu sa budeš klaňať“ (Mt. 4,10). Klaňať sa Bohu, modliť sa k nemu, vzdávať mu pravý kult, plniť prisľúbenia a sľuby, ktoré mu boli dané, sú úkony čnosti nábožnosti, ktoré pochádzajú z poslušnosti voči prvému prikázaniu.

e./ Povera je vybočenie kultu, ktorý vzdávame pravému Bohu. Prejavuje sa najmä v modloslužbe, ako aj v rozličných formách veštenia a mágie.

f./ Pokúšanie Boha slovami alebo skutkami, svätokrádeže a svätokupectvo sú hriechy neúcty voči Bohu zakázané prvým prikázáním.

g./ Ateizmus je hriech proti prvému prikázaniu, lebo odmieta alebo popiera jestvovanie Boha.

h./ Uctievanie posvätných obrazov sa zakladá na tajomstve vtelenia Božieho Slova. Nie je v rozpore s prvým prikázáním.

POMOCNÉ OTÁZKY

120. Aké úlohy obsahuje prikázanie lásky?

Prikázanie lásky obsahuje tri úlohy: lásku k Bohu, lásku k sebe a lásku k blížnemu.

121. Prečo je láska cestou nadovšetko?

Láska je cestou nadovšetko, lebo je jedinou cestou ku šťastiu.

122. V čom spočíva naša láska k Bohu?

Naša láska k Bohu spočíva v tom, že zachovávame jeho prikázania.

123. Čo je najlepším vyznaním lásky k Bohu?

Najlepším vyznaním lásky k Bohu je naša láska k človekovi.

124. Kde vyhlásil Boh desať Božích prikázaní?

Desať Božích prikázaní vyhlásil Boh na Sinaji prostredníctvom Mojžiša.

125. Ktoré sú hlavné prejavy bohopocty?

Hlavné prejavy bohopocty sú: verejné vyznanie Boha pred ľuďmi, oslavovanie Boha, klaňanie sa Bohu a služba Bohu.

126. *Čo je najväčšou urážkou Boha?*

Najväčšou urážkou Boha je hriech nevery.

3.6. ÚCTA K BOŽIEMU MENU A SVÄTENIE SVIATOČNÉHO DŇA

V tejto prednáške preberieme dva ďalšie Božie príkazy, ktoré sa nachádzajú na prvej tabuli Desatora. Obidva príkazy sa vzťahujú na Pána Boha a to na dôstojnosť jeho mena a tiež aj siedmy deň v týždni ako na deň, ktorý má byť zasvätený Bohu. Ako už vieme, aj tieto dva príkazy vyžadujú z našej strany lásku. Ak milujeme Boha, máme v úcte aj jeho meno a nie nám je ťažko zachovať nedeľu ako deň sviatočný. Podme preto podrobne rozjímať o jednotlivých prikázaniach.

Druhé Božie prikázanie

Toto prikázanie znie takto: „Nevezmeš Božie meno nadarmo.“ „Požehnaný si, Pán, Boh otcov našich, chvályhodné a slávne je meno Tvoje naveky“ (Daniel 3,26). „Nech je požehnané meno Pána od teraz až naveky! Od východu až na západ nech sa chváli meno Pána!“ (Ž. 112,2-3).

Druhé Božie prikázanie nás učí, že konkrétnym prejavom lásky k Bohu je aj úcta k Božiemu menu. Božie meno je nám také drahé a také vzácne ako Boh sám. Veď meno vždy stotožňujeme s tým, koho označuje. Predmetom posvätnéj úcty sú všetky mená, ktorými sa nám Boh predstavil, ako aj mená troch Božských osôb. ***Zvláštnu úctu prejavujeme aj menám svätých a menám predmetov zasvätených Bohu.*** Úctu Božiemu menu prejavujeme najmä tak, že ho úctivo vyslovujeme. **Božie meno nikdy nevyslovujeme zbytočne a bez potreby.** Spomíname ho iba pri vážnych rozhovoroch o Bohu a Božích veciach alebo pri modlitbách. Sväté písmo nás napomína: „Meno Božie nemaj ustavične na ústach a menovanie najsvätejších vecí nezaplietaj (do reči), lebo neobstojíš bez viny pre ne“ (Kaz 23,10). **Neúctivé a zbytočné vyslovovanie Božieho mena je hriech. Znevážením Božieho mena je aj preklínať a zlorečiť.** To je vtedy, keď žičíme druhému zle od Boha. *Znesvätenie Božieho mena je nielen urážka Božej lásky, ale aj nevkusný zlozvyk a porušenie pravidiel slušnosti.* Kresťania sú nielen sami ctiteľmi Božieho mena, ale úctu k nemu šíria medzi ostatnými ľuďmi. Lásku a úctu k Božiemu menu prejavujeme aj tak, že ho vzývame. Vzývanie Božieho mena je nástrojom nášho posväcovania sa a duchovnej pomoci. V tomto zmysle vložil Pán Ježiš do modlitby Pána prosbu: **„Posväť sa meno tvoje!“** (Mt 6,9). ňou si od Boha vyprosujeme, aby Božie meno posvätilo nás a jeho svätosť sa stala známou prostredníctvom našich slov a skutkov všetkým ľuďom. Božie meno vzývame pri modlitbách, pri kresťanských pozdravoch alebo krátkych nábožných vzdychoch. Osobitným dobrodením a záľubou je pre kresťanov vzývať najdrahšie meno Ježiš: „Lebo niet pod nebom iného mena, daného ľuďom, v ktorom by sme mali byť spasení“ (Sk 4,12).

Sľub a prísaha

Osobitným prejavom úcty k Božiemu menu v našom kresťanskom živote je sľub a prísaha. To sú duchovné úkony, pri ktorých vzývame Božie meno a odvolávame sa naň. ***Sľub je dobrovoľné zaviazanie sa Bohu urobiť niečo dobré.*** Poznáme jednoduchý a slávnostný sľub. Jednoduchý sľub je sľúbiť niečo Bohu v skrytosti. Slávnostný sľub je verejné zaviazanie sa pred Bohom k určitým povinnostiam. Slávnostné sľuby skladajú rehoľníci. Tí sa sľubom chudoby, čistoty a poslušnosti úplne zasväcujú Bohu. ***Sľub daný Bohu zaväzuje vo svedomí a jeho porušenie je hriechom svätokrádeže.*** Vtedy berieme alebo nedávame Bohu to, čo patrí. Od záväznosti sľubu môže oslobodiť iba predstavený Cirkvi na základe právomoci, ktorú má ako zástupca Boha na zemi.

Od sľubu treba odlíšiť ***predsavzatie.*** Pri ňom si iba zaumieňujeme urobiť niečo dobré, preto nás neviaže ako sľub.

Podobnej je to aj so sľubom daným človekovi. Ak nesplníme, čo sme sľúbili ľuďom, porušujeme dané slovo a dopúšťame sa hriechu proti ôsmemu Božiemu prikázaniu.

Prísaha je vzývanie Božieho mena ako svedectva pravdy. Prísahu poznáme jednoduchú a verejnú. Verejnú prísahu skladajú novomanželia pri sobáši, svedkovia na súde, vojak na vojenčine a podobne. ***Prísaha nás viaže vo svedomí, preto jej porušenie je hriech.*** Zbytočne nikdy neprisaháme. Prisať na hriešnu vec je urážka Božieho mena. Pán Ježiš o prísaha povedal: „No ja vám hovorím: Vôbec neprisahajte... Ale vaša reč nech je: „Áno – áno“, „nie – nie“. Čo je navyše, pochádza od Zlého“ (Mt 5,34,37).

Tretie Božie prikázanie

Toto prikázanie znie: **Pamätaj, že máš svätit' sviatočné dni** „Spomni, aby si deň sviatočný svätit!“ „Šesť dní pracuj! Siedmy deň ale z úcty k Pánu, Tvojmu Bohu, odpočívaj! A požehnal deň siedmy“ (Ex.20,9-11).

Tomuto Božiemu prikázaniu sú podobné aj prvé dve cirkevné prikázania: „***Svätit' prikázané sviatky, - a - „v nedeľu a v prikázaný sviatok zúčastniť sa na celej svätej omši.***“

V Starom zákone bola sviatočným dňom sobota - siedmy deň týždňa. Prví kresťania namiesto nej zasvätili prvý deň v týždni a nazvali ho nedeľa - deň Pánov. Nedeľa sa stala hlavným sviatočným dňom preto, lebo v tento deň Pán Ježiš vstal z mŕtvych a zoslal Ducha Svätého. ***Dušou nedele je oslava veľkonočného tajomstva Kristovho - Kristovej smrti a zmŕtvychvstania.*** Cirkev v tento deň po celom svete prežíva radosť z Kristovho zmŕtvychvstania, oslavuje Boha vzdáva mu vďaky za nespočetné prejavy jeho lásky. Slávenie nedele je verejným vyznaním viery a prejavom našej lásky k Bohu.

Ako slávime nedeľu?

Deň Pánov zasväcujeme v prvom rade tak, ***že nepracujeme.*** Zachovávanie pracovného pokoja má nesmierny význam **pre náš telesný a duchovný život.** ***Ochraňujeme si ním zdravie a obnovujeme svoje duchovné i telesné sily do nastávajúceho týždňa.*** Zároveň si tak vytvárame čas na pestovanie viery a prehĺbenie náboženského života. Vážnym kazom nedele je pracovať pre zárobok. **Niektoré vážne dôvody nás ospravedlňujú od povinnosti nepracovať, napríklad živelné pohromy, záchrana úrody, nepretržitá prevádzka v zamestnaní, služby v doprave a v zdravotníctve a podobne.**

Nedeľu slávime hlavne **účasťou na svätej omši.** Ňou vyvrcholí oslava Kristovho veľkonočného tajomstva. Nedeľná svätá omša má nenahraditeľný význam pre kresťanský život. Je hlavnou výživou viery a lásky k Bohu i k ľuďom. Pomáha nám prehĺbovať naše spojenie s Cirkvou a Kristom a duchovne nás veľmi obohacuje. Bezdôvodne vynechať svätú omšu v nedeľu je hriech, ktorým zanedbávame nielen povinnú oslavu Boha, ale si spôsobujeme aj vážnu duchovnú škodu. **Od povinnosti zúčastniť sa na celej svätej omši v nedeľu nás ospravedlňujú vážne dôvody, ako sú napríklad choroba, ošetrovanie chorých, príliš veľká vzdialenosť od kostola najmä v zlom počasí, služobná povinnosť v zamestnaní a iné.** Účasť na nedeľnej svätej omši nie je jedinou formou slávania nedele. Okrem nej deň Pánov zasväcujeme aj inými duchovnými úkonmi. Nájdime si čas na modlitbu, náboženské vzdelávanie, návštevy Ježiša vo Sviatosti oltárnej a podobne. Nedeľu využívame najmä na **pestovanie lásky.** Slúžia nám na to ***návštevy u príbuzných a priateľov a konanie skutkov milosrdenstva voči ľuďom, ktorí potrebujú našu pomoc, najmä chorí a trpiaci.*** V nedeľu pamätáme aj na dobro svojej rodiny a využívame ju na pestovanie rodinného života. Je to potrebné najmä teraz, keď členovia rodín sú cez pracovné dni rozídení za prácou a povinnosťami a celá rodina je spolu iba v nedeľu. Rekreaáciu a oddych vo sviatočné dni hľadáme najmä v prírode. Príroda je veľkým Božím chrámom, v ktorom nachádzame občerstvenie a úľavu pre unavené telo podobne ako pre dušu na bohoslužbách.

Prikázané sviatky

Podobne ako nedeľu slávime aj prikázané sviatky. Tieto delíme na:

a/ **sviatky Pána**, a to sú: Vianoce, Zjavenie Pána, Nanebovstúpenie Pána, slávnosť Božieho Tela,
b/ **sviatky Panny Márie**: slávnosť Bohorodičky (1.jan.), Nanebovzatia (15.aug.), Nepoškvrneného počatia (8. dec.).

c/ **sviatky svätých**: slávnosť sv. Petra a Pavla (29. júna), Všetkých svätých (1. nov.).

Tieto sviatky obyčajne pripadnú na pracovný deň. Vtedy ideme do zamestnania alebo do školy, ale keď prideme domov, ostatok dňa prežívame ako nedeľu aj s povinnosťou nepracovať a zúčastniť sa na svätej omši.

Moja odpoveď

Z tohto ste jasne pochopili, aké dôležité je milovať a poznať Boha z celého srdca. Birmovanec, ktorý miluje Pána Boha, nebude jeho meno hrešiť. Inak to urobil istý chlapec: Náhodne som išiel zo školy za skupinou chlapcov, v ktorej bol aj on. Surovo zahrešil meno Božie a potom sa obzrel. Bol som za ním a spoznal som v ňom chlapca, ktorý chodí do kostola. Veľmi sa zahanbil, keď ma uvidel, lebo videl na mne, ako ma to zabolelo. Vtedy som sa opýtal: „Čo ti ten Boh urobil?“ Hrešenie a vyslovovanie Božieho mena

nadarmo je len hlúpy zlozvyk, ktorý nikomu nepomôže, len zbytočne uráža Pána Boha. Buďte apoštolmi medzi svojimi spolupracovníkmi a spolužiakmi nielen v tom, že ch napomeniete, ale najmä v tom, že vás nikdy nepočujú zahrešiť. Buďte si istí, všimnú si to!

ZHRNUTIE DEVÄTNÁSTEJ PREDNÁŠKY Z KATECHIZMU KATOLÍCKEJ CIRKVI.

- a./ *Druhé prikázanie prikazuje mať v úcte Pánovo meno. Pánovo meno je sväté.*
- b./ *Druhé prikázanie zakazuje akékoľvek nevhodné použitie Božieho mena. Rúhanie spočíva v používaní Božieho mena, mena Ježiša Krista, Panny Márie a svätých urážlivým spôsobom.*
- c./ *Krivá prísaha volá Boha, aby dosvedčoval lož. Krivoprisažníctvo je ťažkým previnením proti Pánovi, ktorý je vždy verný svojim prisľúbeniam.*
- d./ *Sobotu, ktorá predstavovala završenie prvého stvorenia, nahradila nedeľa pripomínajúca nové stvorenie, ktoré sa začalo Kristovým zmŕtvychvstaním.*
- e./ *Cirkev slávi deň Kristovho zmŕtvychvstania v ôsmy deň, ktorý sa právom volá deň Pána alebo nedeľa.*
- f./ *„Nedeľa... sa má v celej Cirkvi zachovávať ako prvotný prikázaný sviatok.“ „V nedeľu a v iné prikázané sviatky sú veriaci povinný zúčastniť sa na omši.“*
- g./ *„V nedeľu a v iné prikázané sviatky... veriaci... sa majú okrem toho zdržiavať takých prác a činností, ktoré sú na prekážku kultu, ktorý sa má preukazovať Bohu, radosti vlastnej dňu Pána alebo potrebnému zotaveniu ducha i tela.“*
- h./ *Ustanovenie nedele prispieva k tomu, aby „všetci mali aj dostatočný odpočinok a voľný čas na pestovanie rodinného, kultúrneho, spoločenského a náboženského života“.*

POMOCNÉ OTÁZKY

127. *Kto znesväcuje Božie meno?*
Božie meno znesväcuje, kto ho neúctivo a zbytočne vyslovuje a kto nedodrží prísahu a sľub daný Bohu spácha svätokrádež.
128. *Čo je sľub daný Bohu?*
Sľub daný Bohu je dobrovoľné zaviazanie sa Bohu niečo dobré urobiť.
129. *Čo je prísaha?*
Prísaha je vzývanie Božieho mena ako svedectva pravdy.
130. *Prečo je nedeľa našim hlavným sviatočným dňom?*
Lebo v tento deň Pán Ježiš vstal zmŕtvych a zoslal Ducha Svätého.
131. *Ako slávime nedeľu?*
Účasťou na svätej omši a nepracovaním.
132. *Čo je znesvätením nedele?*
Bezdôvodne vynechať svätú omšu a pracovať pre zisk a zárobok.
133. *Ktoré dni slávime ako nedeľu?*
Ako nedeľu slávime prikázané sviatky.

3.7. ÚCTA A AUTORITA

Milí birmovanci!

Dnes budeme pokračovať vo výklade Božích prikázaní, a to hneď prvým prikázom druhej tabule, ktorý je v poradí ako štvrtý, a znie takto: „**Cti otca svojho i matku svojho.**“ „Cti otca svojho i matku svoju, aby si bol dlho živý na zemi“ (Ex. 20,12). *Znenie tohto prikázania je veľmi jednoduché, ale keď sa nad ním zamyslíme, tak zistíme, že zahrňuje širokú škálu skutočnosti. Skúsme ho rozobrať tak zoširoka, ako sa hovorí, tak od „Adama,“ aby sme pochopili celý jeho zmysel.*

Človek ako tvor spoločenský

Radi hovoríme, že človek je tvor spoločenský. Tak tomu nasvedčuje aj Písmo Sväté, kde sa hovorí, ako priviedol Boh Adamovi Evu, ako ich požehnal a prikázal plodiť, rozmnožovať sa a naplniť zem. Keď je tomu tak, čo do príchodu človeka do sveta, vidíme, že táto realita pokračuje aj v tom, že sa rozvíja človek

opäť v spoločenstve. A Boh opäť pripomína aj túto realitu, keď pri dvanásťročnom Ježišovi počujeme slová, **že sa vzmäha vo veku, múdrosti a v milosti pred Bohom i ľuďmi.** Jeho **verejné vystúpenie** je tiež v prostredí spoločenskom, pri Jordáne, kde zástupy, počúvajúc Jána Krstiteľa, začujú hlas, že majú počúvať Božieho Syna, v ktorom má sám Boh zaľúbenie. Dôvod príchodu človeka v spoločenstvo, tiež aj jeho rozvoja a použitia jeho tvorivých síl v spoločenstve? Odtiaľ prúdi sila a požehnanie. **Spoločenstvo posilňuje, pretože dáva oporu, podnecuje, utešuje, pomáha, povzbudzuje k dobrému i dáva výstrahu pred zlom, umožňuje výmenu skúseností.**

Štvrté Božie prikázanie je práve výzvou pre život v spoločenstve, ktoré sa vytvára prostredníctvom manželov, ako rodičov, ktorí s prepožičanými potenciami za prispenia Božieho požehnania plodia nový život. Ten v spojitosti s nimi vytvára rodinné spoločenstvo, na ktoré padajú slová: „Cti otca svojho i matku svoju.“ Sme práve v období, keď rodina prežíva svoju krízu, keď egoistické dvojice (manželia) nehládajú rodinné spoločenstvo, nechcú byť nástrojom umožnenia príchodu života. Človek sa z tohto môže stať jedine ostrovom bez domova, zostať osamelým, preto začne vyhľadávať rôzne nahrážky, akoby uspokojenia života, a je strojom vlastného zániku.

Rodina

Rodina je prirodzeným zdrojom lásky vo svete, je koreňom a základom nového ľudského života, a tiež aj miestom, kde sa telom i duchom rozvíja ľudská osoba. A takto sa pomocou rodiny obnovuje celé ľudstvo. Tu sa získava, čo voláme tak presne a milo - ľudské. Rodina je nenahraditeľnou zárodočnou bunkou tela národa, ale je aj bunkou stále sa omladzujúceho Božieho ľudu v Cirkvi. **Na rodine spravidla záleží, aká je sila a zdravie náboženského, ale aj štátneho a spoločenského života.** Rodinu nemôže nikto a nič nahradiť či zastúpiť, pretože tu ide o vzťahy ľudskej prirodzenosti, ktoré najvýstižnejšie charakterizuje výraz: plod života. Preto musí rodina stáť v strede záujmu národa, ale je aj stredom pastoračných záujmov Cirkvi. Rodina má prednosť pred štátom a to musí každý štát silne rešpektovať. Záujmy štátu musia ustúpiť záujmom rodiny, ak to má byť štát prosperujúci. A silu k prosperite kladie **mravná výchova v rodinách.** Musí byť tomu tak aj z dôvodov historických a metafyzických, keďže je staršou a pôvodnejšou realitou než štát. Postoj voči rodine je skúšobným kameňom každého politického a sociálneho hnutia. Tie hodnoty, ktoré je schopná dať jedine rodina, nemožno vypestovať drezúrou. Teplé rodinného prostredia a života nie je čosi hotové, ale musia na tom pracovať všetci zainteresovaní a dostávať aj potrebnú pomoc zvonka (štát, Cirkev). Muž - otec je v úcte ako hlava rodiny, žena - matka je srdcom, pretože jej prirodzenou funkciou je materstvo, starostlivosť a láska. Láska k povolaniu, k práci by nemala zatláčať lásku k deťom a k domovu, lebo domov sa nedá vytvoriť komfortom.

Povinnosti rodičov voči deťom

Najsamozrejmejšou vecou na svete je láska rodičov k deťom. *Ved' dieťa je plodom ich vzájomnej lásky.* Otcovská a materinská láska je prirodzeným zákonom, je pudom, ktorý si rodičia ani vždy neuvedomujú, ale spravidla podľa neho konajú. Láska rodičov k deťom je veľkým tajomstvom, ktoré nikdy celkom nepochopíme, ako mnoho iných tajomstiev, ktoré tvoria ľudský život.

Prvým prejavom lásky rodičov k deťom je starostlivosť o život detí, zdravie, kultúrny rozvoj a všetky ich životné potreby. Touto starostlivosťou sa rodičia pričiňujú o to, *aby sa ich deti mali dobre.* Len zriedka sa stáva, že túto povinnosť rodičia zanedbávajú - je to hriech zanedbávanie výživy. Opravdivá láska rodičov k deťom zahŕňa v sebe najmä **povinnosť výchovy.** Výchova je zložitý a dlhodobý proces odovzdávania duchovných a mravných hodnôt deťom. ňou sa zasa rodičia pričiňujú o to, aby dieťa bolo dobré. Kresťanská výchova je v sprostredkovaní viery deťom. Začína sa krstom dieťaťa. Rodičia mu potom postupne odovzdávajú celý poklad kresťanského náboženstva. Postupne ho uvádzajú do plného spoločenstva s Cirkvou a s Bohom. **Cieľom kresťanskej výchovy je naučiť dieťa milovať Boha i ľudí a prebudiť v ňom zodpovednosť za jeho večnú spásu.** *Veľmi vážnym kazom rodičovskej lásky k deťom je hriech zanedbávania výchovy. Tento hriech zapríčiňuje mnoho nešťastia pre deti v pozemskom živote, ale čo je najhoršie, ohrozuje ich večný život.* Pán Ježiš varuje ešte pred jedným vážnym nedostatkom lásky voči deťom, pred hriechom pohoršenia. Povedal: **„Ale pre toho, kto by pohoršil jedného z týchto maličkých, čo veria vo mňa, bolo by lepšie, keby mu zavesili mlynský kameň na krk a ponorili do morskej hlbiny“** (Mt 18,6). Tým Pán Ježiš zároveň naznačil, že najlepší vychovávateľ je dobrý príklad rodičov.

Povinnosti detí voči rodičom

Otec a matka sú nám po Bohu najbližšími bytosťami. Rodičia sú našimi najväčšími dobrodincami na zemi. Nebeský Otec nám prostredníctvom rodičov daroval život aj všetko, čo sme v detstve pre život potrebovali. Od nich sme v detskom veku neprijali iba životné potreby, ale aj kresťanskú výchovu. **Vďačka rodičom máme vieru a patríme do Kristovej Cirkvi.** Za všetko, čo máme a čo sme, vďačíme hlavne rodičom. Preto si ich nesmierne vážime a máme voči nim bázeň. Sväté písmo nás napomína slovami: **„Z celého srdca si cti otca a na vzdychy matky svojej nezabúdaj! Pamätaj, že bez nich nebol by si sa narodil, a oddaj (sa) im, ako aj oni tebe“** (Sir 7,29-30). **Náš otec a matka sú tiež slabí a nedokonalí ľudia, a preto na nich objavujeme chyby a nedostatky. To však nesmie zmenšiť našu úctu a bázeň voči nim. S ich slabosťami máme porozumenie a vieme im ich odpustiť.** Rodičia sú pre nás prvými zástupcami Boha na zemi. Preto sa im podriaďujeme a poslúchame ich vo všetkom. **Svätý Pavol apoštol napísal: „Deti, vo všetkom rodičov poslúchajte, lebo je to milé Pánovi!“** (Kol 3,20). **Neposlušnosť voči rodičom je hriech, ktorý veľmi narušuje a znepríjemňuje život v rodine. Keď človek dospeje a sa osamostatní, rodičia mu už priamo nerozkazujú, ale pomáhajú svojimi radami a povzbudeniami.** Rodičia si od nás zasluhujú vďačnosť a lásku. Okrem poslušnosti a úcty im ju preukazujeme hmotnou a duchovnou pomocou. Pomáhame im najmä pri budovaní spoločného domova a tvorbe rodinného dobra. Robíme to najmä vykonávaním domácich prác, pomocou pri výchove mladších súrodencov a podobne. **Za rodičov sa aj pravidelne modliame.** Našu lásku im prejavujeme najmä v chorobe a v starobe.

Vzťah k vlasti a vrchnosti

Náš slovenský národ má bohaté dejiny. Jeho začiatky siahajú až do čias **Veľkomoravskej ríše.** Tvoril sa po stáročia vo veľkých ťažkostiach a skúškach. Povahu Slováka formovalo utrpenie a dlhodobý útlak od okolitých národov, preto je plachý, skromný a pracovitý. **Náš národ prijal vieru v Krista prostredníctvom svätého Cyrila a Metoda, preto ich považujeme za duchovných otcov národa.** *Svoj národ máme v úcte, lebo sme od neho dostali veľké hodnoty. Vďačíme mu za dar jazyka, národné zvyky a obyčaje, za kultúru a mnohé iné hmotné i duchovné hodnoty.*

Krajinu, v ktorej býva náš národ, nazývame vlasť alebo domovina. **Naša vlasť, to nie je iba krásna príroda od Tatier po Dunaj.** Sú to najmä ľudia, s ktorými tvoríme občiansku spoločnosť. Vlasť tvoria aj hodnoty, ktoré ľudia vybudovali: mestá a dediny, továrne, kostoly, kultúrne pamiatky a iné výtvary ľudskej práce a umu.

Spoločnosť tvorí veľké živé ústrojenstvo, ktoré nazývame štát. O riadny chod tohto hospodárskeho, spoločenského a politického organizmu sa starajú predstavení štátu - vrchnosť. V slobodnej spoločnosti ich ľudia volia hlasovaním pri voľbách. Úlohou predstavených je zabezpečiť všetkým občanom pozemský blahobyť, občianske práva a spokojný život. Svetských predstavených máme v úcte, lebo tiež určitým spôsobom zastupujú Boha. Svätý Pavol apoštol napísal: „Každý nech sa poddá vyššej moci, lebo niet moci, ktorá by nebola od Boha. A tie, čo sú, ustanovil Boh. Kto sa teda protiví vrchnosti, protiví sa Božiemu poriadku“ (Rim 13,1-2). Svetských predstavených neposlúchame iba vtedy, keď sa ich nariadenia priečia nášmu svedomiu. Svätý Peter apoštol povedal: „Boha treba viac poslúchať ako ľudí“ (Sk 2,29).

Moja odpoveď

Na záver mojej prednášky, milí birmovanci, vás chcem povzbudiť, aby ste pochopili koľko lásky je potrebné vynaložiť aj k prikázaniam druhej tabule Desatora. Čím viac lásky budete mať k rodičom, starým rodičom, učiteľom a kňazom, **tým viac si uvedomíte, že úcta a poslušnosť nemôžu z ničoho vychádzať tak verne ako práve z lásky.** Ak je potrebná láska k prikázaniam prvej tabule, tak je rovnako potrebná láska aj k prikázaniam druhej tabule. Chcem vás tiež upozorniť - poviem to tak ľudsky - že Pán Boh je veľmi žiarlivý na prvý príkaz druhej tabule, to znamená na vzťah detí k rodičom. **Poslušnosť a úctu bude požehnávať aj vo vašich budúcich rodinách, ale rovnako neposlušnosť a neúcta k rodičom bude trestať na vás zo strany vašich budúcich detí.** Keď som bol kaplánom, chodieval som spovedať istého starkého, ktorý býval v starej drevenici na lazoch. Tento starký bol dlhé roky chorý, ležal pod perinou v kožuchu a baranici, pretože v izbe bolo stále zima, nakoľko mu nemal kto zakúriť. Mal síce jedného syna, ale to bol alkoholik a slobodný. Otec videl syna iba večer, keď prišiel opitý. Keby nebolo susedky bol by zahynul hladom a smädom. Syna márne o niečo prosil, pretože miesto služby dostal sprchu nadávok, kliatby a hrešenia. Jedného večera, keď prišiel syn domov a otec ho z postele o niečo poprosil, ten opitý a nazlostený prišiel k otcovej posteli, chytil ho za golier kožucha, vytiahol ho z postele a ťahal ho cez izbu. Chcel ho vyhodiť von do predsiene, kde bola stará pričaňa, aby vraj tam na nej zdochol. Pravdaže celý tento sprievod častoval

kliatbami a hrešením. Keď otca vytiahol na prach dverí, vtedy otec zavolať na syna: „Dost', syn môj, po tento prach som si aj ja svojho otca vytiahol!“

Myslím si, že k tomuto príbehu netreba žiaden komentár. Preto majte v úcte svojich rodičov, poslúchajte ich, modlite sa za nich, v starobe ich opatríte a keď vám zomrú, nezabudnite nikdy na nich v modlitbách.

ZHRNUTIE DVADSIATEJ PREDNÁŠKY Z KATECHIZMU KATOLÍCKEJ CÍRKVI.

a./ Podľa štvrtého prikázania Boh chcel, aby sme po ňom ctili svojich rodičov a tých, ktorý pre naše dobro obdaril autoritou.

b./ Deti si majú ctíť svojich rodičov, byť im vďačné, náležite ich poslúchať a pomáhať im. Úcta k rodičom prispieva k súladu celého rodinného života.

c./ Rodičia sú prví zodpovední za výchovu svojich detí vo viere, v modlitbe a vo všetkých čnostiach. Majú povinnosti, pokiaľ im je to možné postarať sa o hmotné a duchovné potreby svojich detí.

d./ Rodičia majú rešpektovať a podporovať povolanie svojich detí. Majú mať na pamäti a učiť svoje deti, že prvotným povolaním kresťana je nasledovať Ježiša Krista.

e./ Verejná moc je povinná rešpektovať základné práva ľudskej osoby a vytvárať podmienky na používanie jej slobody.

f./ Povinnosťou občanov je spolupracovať s občianskou mocou na budovaní spoločnosti v duchu pravdy, spravodlivosti, solidarity a slobody.

g./ Občan je vo svedomí viazaný neriadiť sa predpismi občianskych autorít, ak sú tieto predpisy v rozpore s požiadavkami morálneho poriadku. „Boha treba viac poslúchať ako ľudí“ (Sk 5,29).

POMOCNÉ OTÁZKY

134. Prečo sú rodičia našimi najbližšími bytosťami po Bohu?

Rodičia sú nám najbližší po Bohu preto, lebo sú našimi najväčšími dobrodincami a zástupcami Boha na zemi.

135. Aké povinnosti máme voči rodičom?

Rodičov sme povinní uctievať, milovať a poslúchať.

136. Čo je najlepším prejavom a uskutočňovaním rodičovskej lásky?

Najlepším prejavom a uskutočňovaním rodičovskej lásky je svedomitá výchova detí.

137. Ktorý hriech bude Pán Ježiš najprísnejšie trestať?

Pán Ježiš bude najprísnejšie trestať hriech pohoršenia maličkých.

138. Ako sa kresťania správajú k pozemskej vlasti?

Kresťania, podľa vzoru Krista, milujú pozemskú vlasť a pričiňujú sa o jej rozkvet a výstavbu.

139. Ako sa správame k svetským predstaveným?

Svetských predstavených si vážime, modlíme sa za nich a poslúchame ich, lebo tiež zastupujú Boha.

3.8. ÚCTA K ŽIVOTU

Pri poslednom stretnutí som vám zdôraznil úctu, vďačnosť a lásku najmä voči rodičom, a to z toho dôvodu, že rodičia sú nám po Bohu tie najvzácnejšie bytosti, ktoré máme. Je to preto, lebo im vďačíme za najväčší dar, ktorý sme od Boha cez ich lásku dostali, a to je život. Život je teda najväčšia hodnota, ktorú nám chráni práve piate Božie prikázanie, ktoré znie: „Nezabiješ!“ V knihe Genesis 4,10 sa prihovára Boh ku Kainovi, keď zabil Ábela takto: „Čo si to urobil? Krv tvojho brata volá ku mne zo zeme.“ Tu jasne

vidíme, že len Boh je darcom života a preto len On má naň právo: nám ho ponechať alebo vziať. Človek toto právo nemá. Preto som vám zdôrazňoval úctu k rodičom, aby ste si uvedomili, že človek sa veľmi rád stará do Božích plánov, rád ich kríži, lebo si myslí, že je to tak lepšie. Naše matky také nie sú, lebo nám nielen dali život, ale sa mu aj potešili a majú nás radi.

Počul som raz rozprávať nášho Otca biskupa toto: Keď bola jeho matka s ním v druhom mesiaci, zomrel jej manžel a susedky jej radili, aby si išla „dať pomôcť“, ved' dieťa nikdy nebude poznať otca a už aj tak má deti dosť. Ona, pretože bola hlboko veriaca neurobila takýto skutok, ale naopak, porodila syna, ktorému pri krste dala meno Rudolf. Keď chlapec vyrástol, vyštudoval teológiu, stal sa kňazom, pri primičnej sv. omši dával matke novokňazské požehnanie. Vtedy mu matka povedala: „Syn môj, keby som vtedy poslúchla susedky, tak teraz viem, že by som bola zabila kňaza katolíckej Cirkvi.“ A Otec biskup nato dodal: „Nie kňaza by bola zabila moja mama, ale, ako vidíte biskupa.“

Postoj kresťana k svojmu telu a životu

Telesný život a zdravie sú veľké hodnoty, a ako také podliehajú príkazu kresťanskej lásky tak k sebe, ako aj k blížnym. Telesný život človeka je jedným z najväčších majetkov, je to dar, ktorý nepatrí ako vlastníctvo nikomu z nás, ale je v rukách Božích. Iba z jeho vôle môžeme byť odvolaní.

Preto kresťan pozerá na svoje telo s úctou. Ved' telo je majstrovské Božie dielo, je príbytkom Ducha Svätého, je nástrojom duše, je určené na vzkriesenie k večnej sláve a v tele je príprava na večný život.

Riadna starosť o telo a pestovanie tela vyviera z úcty k Božiemu dielu a obracia sa v správanie akým je kresťan z Božej vôle povinný. Kresťanstvo priznáva telu právo jeho potreby, jeho krásu, vychováva ho však k umiernenosti a chce ho vyzdvihnúť na ten stupeň, na ktorý ho kedysi postavila stvoriteľská ruka Božia.

Nič na tele nie je zo zásady zlé. Na každom ľudskom tele lipne kvapka Božskej krvi, Božského očakávania (por. 1 Kor 6,20). Keď sme máme záľubu na umeleckom diele, tým viac na krásnom tvare živého a zduchovnelého tela ako diele Božej múdrosti. Krása a dokonalosť človeka nie je v odtelesnení, ale v preduchovnení tela a v stelesnení ducha. Treba zachovať správnu stupnicu hodnôt: telesné v nás a z nás sa nesmie nikdy osamostatniť proti duchovnému. Pestovanie krásy tela sa nesmie robiť na úkor krásy vnútornej, lebo to by bolo len akési prizdobenie, akýsi púhy vonkajšok. Kultúra tela bez kultúry ducha je vlastne kult mŕtvol. Všetka starostlivosť, ktorú my kresťania venujeme telu, je napokon službou duši, aby sme jej pripravili v svojom tele a z neho ochotný nástroj. Telo má byť duši verným sprievodcom, zdatným orgánom na jej cestách.

Doba pozemského života je dobou osvedčovania sa, dobou činnosti pre celú večnosť (2 Kol 5,10). Dlhý život je dar Boží, je požehnaním (Ef.6,2). A čo nakoniec rozhoduje, to nie je dĺžka života, ale dobré využitie života pre večnosť. Kristus výslovne žiada nedržať sa pozemského života ako najvyššej hodnoty (Lk 14,26). Náš telesný život je cestou a cenou života nebeského. Aj naša láska k telesnému životu sa musí dosvedčiť tým, že sme ochotní dať svoj pozemský život za Krista a našich bratov a sestry (1 Jn 3,16). Obeť života je najväčším činom lásky. U kresťana sa žiada nielen odvaha vziať život na seba, ale byť pripravený život aj vydať s pohľadom na smrť Kristovu a svoju. Život človeka je na prvom mieste medzi ostatnými telesnými dobrami. Boh nám ho dal do opatery, musíme si ho chrániť, dokiaľ si ho sám Boh nevezme.

Život každého človeka má večnú cenu, pretože sme stворení pre večný život. Pán Ježiš zvýrazil hodnotu ľudského života, keď zomrel na kríži za všetkých ľudí. Svojím zmŕtvychvstaním dal všetkým nádej na vzkriesenie. To je hlavný dôvod, prečo sa staráme o svoje telo i dušu a cítime zodpovednosť za život každého človeka. V uznesení koncilu čítame: „Človek teda nesmie pohádzať svojím telesným životom. Práve naopak, musí považovať svoje telo za dobré a mať ho v úcte, pretože je stворené od Boha a má byť vzkriesené v posledný deň“ (RN, 14). Podobne ako sám život nevýslovnú cenu má aj naše zdravie. Je to hodnota, ktorá pomáha ľuďom rozvíjať a naplňovať život. Robí náš život radostným a umožňuje nám byť osožnými pre druhých ľudí.

Cenu zdravia najlepšie pochopí ten, čo ho stratil. O zdravie sa musíme starať, chrániť si ho a rozvíjať. **Robíme to najmä dobrou výživou a životosprávou.** Naše zdravie výdatne upevňuje práca a veľa pohybu. Účinným pomocníkom zdravia je športovanie. Proti chorobám sa chránime hygienou a otužovaním. *Dnes, v čase technického pokroku, si dávame veľký pozor na zdravie a život zachovávaním dopravných predpisov a dodržiavaním bezpečnostných pokynov v práci.* Ak aj napriek našej starostlivosti o zdravie ochorieme, vyhladáme čo najskôr lekára a užívame lieky, aby sme si znovu získali zdravie. **Úmyselne poškodzovať zdravie alebo vyhasiť život sebe a druhému je vážnym porušením Božieho práva. Najhrubším znevážením ľudského života je hriech vraždy.** Násilné skončenie cudzieho života je hriech vraždy. Násilné skončenie vlastného života je zasa hriech samovraždy. Zločinom je aj znemožniť život

nenarodeným deťom. Proti životu sa neprehrešujú iba tí, čo zabíjajú, ale každý, kto poškodzuje zdravie seba alebo iným a dostatočne sa oň nestará. Škodíť zdraviu je vlastne pomalé zabíjanie. Hriechom je aj so životom a zdravím bezdôvodne hazardovať, porušovať dopravné predpisy alebo bezpečnostné pokyny v práci. Za hriech treba považovať aj odmietanie lekárskej pomoci.

Kedy môžeme obetovať život?

Možno to urobiť iba pre vyššie hodnoty v službe Bohu alebo v službe ľuďom. Najväčším dôvodom, pre ktorý sme a máme obetovať svoj život, je svedectvo viery. Takto obetovali život pre Krista mnohí mučeníci. Naplnili Kristove slová: „Kto miluje svoj život, stratí ho a kto svoj život nenávidí na tomto svete, zachráni si ho pre večný život“ (Jn 12,25). ***Vystaviť nebezpečenstvu život alebo ho obetovať žiadajú od nás niektoré okolnosti alebo povolania***, napríklad: záchranná služba, lekári, kňazi, požiarnici, vojaci a podobne. Vtedy aj za cenu ohrozenia zdravia alebo života chránime ľudské životy a hodnoty. Položiť život z lásky k Bohu alebo pre dobro druhých je ozajstné hrdinstvo. Je to vrcholný prejav lásky. Dokazuje to aj Kristov príklad, aj jeho slová: „Nik nemá väčšiu lásku ako ten, kto položí svoj život za svojich priateľov“ (Jn 15,13).

Alkoholizmus a drogy

Víno, pivo a iné ***nápoje sú tiež Božím darom a sú ľuďom na osoh, ak sa užívajú v rozumnej miere***. Keď človek poruší mieru, stávajú sa tieto dary ničiteľom zdravia a života. To je hriech alkoholizmu. Je to nemierne užívanie alkoholických nápojov. Má nedozerne následky. Škodí na tele i na duši jednotlivcovi i celej spoločnosti. ***Najhoršie sú jeho následky pre mravný a duchovný život***. Ubíja ducha, zatemňuje rozum a oslabuje vôľu človeka. Obyčajne ho privádza aj k iným hriechom, napríklad k nečistote, k hnevu, k ublíženiu na zdraví a podobne. Hriech alkoholizmu ničí aj telesné zdravie, zapríčiňuje úrazy, havárie na cestách a podobne. Tento hriech má aj veľký spoločenský dopad, narušuje pokoj v rodinách, zapríčiňuje nepriateľstvá medzi ľuďmi a je aj veľkým pohoršením, najmä pre deti. Hriech alkoholizmu považujeme za kolektívny hriech, lebo často majú na ňom vinu ďalší ľudia, ktorí akýmkoľvek spôsobom k nemu dopomáhajú. Na roveň hriechu alkoholizmu treba postaviť aj iné zlozvyky, ktoré zotročujú ľudí: užívanie omamných prostriedkov, fajčenie. Drogy ničia ľuďom zdravie a predčasne im skracujú život. Je to vlastne pomalé seba zabíjanie.

Hnev a vojna

Náš ľudský život na zemi neohrozujú len telesné choroby jednotlivcov, ničia ***ho aj rôzne choroby spoločnosti: hnev, nenávisť, násilie a vojny***. Pokojné spolužitie ľudí a mier medzi národmi sú veľké hodnoty a považujeme ich za zdravie ľudskej spoločnosti. Ľudský život na zemi najviac ohrozuje ***nedostatok lásky***. Vraždy a násilensvá nie sú jeho jediným následkom. Málo lásky škodí ľuďom aj ináč. Keď sa ľudia navzájom hnevajú, spôsobujú si mnoho nepríjemností a veľmi ubližujú aj svojmu zdraviu. Infarkty, vážne neurózy a iné ochorenia má na svedomí hnev a neláskavé správanie sa ľudí voči sebe. Preto svätý Ján apoštol napísal: „Každý, kto nenávidí svojho brata, je vrah“ (1 Jn 3,15). **Pán Ježiš v Reči na hore vyhlásil hnev za hriech, ktorý ohrozuje ľudský život: „Počuli ste, že otcom bolo povedané: Nezabiješ! Kto by teda zabil, pôjde pred súd. No ja vám hovorím: Pred súd pôjde každý, kto sa na svojho brata hnevá“** (Mt 5,21).

Moja odpoveď

Keď som bol kaplánom v Detve, stala sa tam na lazoch istá udalosť, na ktorú nikdy nezabudnem. Dvaja bratia si vedľa seba postavili domy tak, že ich delil iba plot. Od obidvoch dvorov sa dohora rozprestierali lúky, ktoré mali rozdelené na polovice. Presne v polovici - tam tomu hovoria „na celi“ - bola studňa, z ktorej vodu čerpali obidve rodiny. Tieto medzi sebou žili roky tak, ako sa ma pokrvných príbuzných patrí. Jedného dňa si jeden z bratov povedal, že nebude už viac nosiť vodu, ale zo studne si potiahne do domu vodovod. Druhý brat s tým ale nesúhlasil, čo zapríčinilo stále hádky, ktoré sa stupňovali zo dňa na deň v hnev, zvady, ba až v nenávisť. Raz, keď sa bratia pre vodovod veľmi povadili a došlo k bitke, ten čo s vodovodom nesúhlasil, zavolať na svojho syna: „Syn môj, dones flintu!“ Syn pušku doniesol, podal otcovi a otec ju v hneve zacieliť na brata. Zahrmel výstrel a brat padol mŕtvy na zem. Toho pochovali, vraha odsúdili na veľa rokov väzenia. Hľa, čo dokáže hnev a nenávisť.

Niekedy sa stáva, že medzi ľuďmi vznikajú nezhody a napätia. ***Nikdy ich však neriešime násilím a hnevom***. Spory medzi sebou riešime láskou a porozumením. Hneď v zárodku ich odstraňujeme pokojnou cestou. Túto zásadu vložil Pán Ježiš do blahoslavenstvá: „Blahoslavení tichí, lebo oni budú dedičmi zeme“

(Mt 5,5). Ak nám niektorí ľudia ubližujú a nespravodlivo na nás útočia, snažíme sa to trpezlivo znášať a hľadáme spravodlivé riešenie. Hnev krotíme sebaovládáním a nedorozumenia odpúšťaním. Najlepšou obranou pred nenávisťou je úprimná láska. Ňou sa vyhasína hnev, ako keď lejeme vodu na oheň.

ZHRNUTIE DVADSIATEJ PRVEJ PREDNÁŠKY Z KATECHIZMU KATOLÍCKEJ CIRKVI

a./ Každý ľudský život od chvíle počatia až po smrť je posvätný, pretože ľudská osoba je chcená pre ňu samu na obraz a podobu živého a svätého Boha.

b./ Vražda ľudskej bytosti je v závažnom rozpore s dôstojnosťou osoby a so svätosťou jej Stvoriteľa.

c./ Dieťa má už od svojho počatia právo na život. Priamy potrat, to znamená chcený ako cieľ alebo ako prostriedok, je „hanebný čin“, ktorý závažne protirečí morálnemu zákonu. Tento zločin proti ľudskému životu stíha Cirkev kánonickým trestom exkomunikácie.

d./ Úmyselná eutanázia je vraždou, nech by boli akékoľvek jej formy a dôvody. Je v závažnom rozpore s dôstojnosťou ľudskej osoby a s úctou k živému Bohu, jej Stvoriteľovi.

e./ Samovražda závažne protirečí spravodlivosti, nádeji a láske. Piate prikázanie ju zakazuje.

POMOCNÉ OTÁZKY

140. Akú cenu má ľudský život?

Každý ľudský život má večnú cenu, lebo Kristus zomrel za spásu každého človeka.

141. Ako sa staráme o svoje zdravie?

O svoje zdravie sa staráme dobrou životosprávou, výživou, prácou, hygienou, športovaním a zachovávaním dopravných predpisov i bezpečnostných pokynov v práci.

142. Kedy možno obetovať život alebo vystaviť ho nebezpečenstvu?

Obetovať život alebo vystaviť ho nebezpečenstvu možno iba pre vyššie hodnoty v službe Bohu alebo ľudom.

143. Čo je hriech alkoholizmu?

Hriech alkoholizmu je nemierne požívanie alkoholických nápojov, ničí hmotné i duchovné hodnoty jednotlivca i spoločnosti.

144. Čo znamená milovať nepriateľov?

Milovať nepriateľov znamená úprimne im zo srdca vedieť odpustiť.

3.9. ÚCTA K POHLAVIU

Dvadsať druhá prednáška Milí birmovanci!

Dnes budem hovoriť o téme, o ktorej sa v kostoloch málo rozpráva, a to z toho dôvodu, že na nedeľných sv. omšiach je rôznorodá spoločnosť. Najčastejšie sa ma mladí ľudia pýtajú buď súkromne alebo v spoločnostiach, čo si môžu chlapec a dievča, keď spolu chodia, dovoliť voči sebe. Či je bozk hriechom alebo nie, či môžu snúbenci mať sexuálny styk, keď sa už dobre poznajú, a iné podobné otázky. *Prečo sa mladí ľudia pýtajú a prečo to nevedia?* Je veľa príčin. **Na prvom mieste by sa o takýchto problémoch malo hovoriť doma v kresťanskom duchu, lenže takých rodín je málo.** Najčastejšie rodičia poznačení nevedomosťou radšej o takýchto problémoch s deťmi nehovoria. Sami sa s kňazom nekontaktovali a na náboženstvo nechodili. Ak aj chodili, tak mnohí kňazi odmietali na tieto témy hovoriť. Ako je to len potrebné, aby ste vy, dnešná mládež, mali v týchto otázkach jasné. *Ved' dnes už malému dieťaťu nemôžeme nahovoriť, že ho doniesol bocian, ale že ho mala mamička v brušku a odtiaľ sa narodilo.* V tejto oblasti treba veľmi citlivo vysvetľovať tak deťom, ako aj vám, už dospievajúcej alebo dospelej mládeži, že **čo Boh na človeka stvoril, nič nie je zlé, nič nie je škaredé.** Iba ľudská prirodzenosť, narušená hriechom, aj to najlepšie na ľudskom tele zneužije. Pozrite, čo sa dá urobiť rukou. Ruka je na to, aby pomohla slabému, aby pohladila, aby pracovala, aby pomáhala k životu atď. Ale tá istá ruka dokáže urobiť bolesť alebo pripraviť aj o život. Kto je na vine, ruka? Boh, že ju stvoril? Jasne vieme, že nie, ale že na vine je myslenie, lepšie povedané, vnútorný morálny postoj človeka. Tak aj pohlavné orgány Boh stvoril ako dobré a majú svoje špecifické poslanie, ale záleží od človeka a od jeho morálnosti, ako s nimi nakladá. Toto je záležitosť výchovy od malička, keď rodičia učia svoje deti mať v úcte svoje telo, ktoré je „chrámom Ducha Svätého“ (1.Kor.6, 19).

Ak mladý človek nevie nič o čistote srdca, dozvedá sa potom o sexualite z dostupných prameňov, ako sú časopisy, filmy, videokazety atď. *Zhrozil som sa, keď mi asi desaťročný chlapec na náboženstve povedal, že často celá rodina dlho do noci sedí pri televízore a spoločne pozerajú porno z videokaziet.* Mnohí vaši spolužiaci alebo spolužiačky sa dokonca chvália so skúsenosťami, ktoré majú s partnermi iného pohlavia. *Mnohé dievčatá v štrnástom roku považujú za potrebné stratiť panenstvo, aby sa vraj nemusela hanbiť pred ostatnými, ktoré už majú v tejto oblasti skúsenosti.*

Sám som bol raz svedkom rozhovoru asi štyroch dievčat, ktoré mali okolo šesťnásť rokov, kde jedna z nich povedala, že chlapec musí vyskúšať štyri alebo päť dievčat, aby si mohol potom správne vybrať. Ja som sa jej na to spýtal, či by sa jej páčilo, keby sa dozvedela, že práve je to ona, ktorá je štvrtá alebo piata vyskúšaná. Vtedy mi zahanbene odpovedala, že si to vôbec neuvedomila, čo povedala, a že mám pravdu.

Tak vlastne ako je to so šiestym Božím prikázáním, ktoré znie: „**Nezosmilniš**“ a s deviatym, ktoré znie: „**Nepožiadáš manželku blízneho svojho**“?

Úcta k pohlaviu

Pozrite, v posledných prednáškach som vám zdôrazňoval úctu k rodičom, ktorí nám dali život za spolupráce s Božou stvoriteľskou láskou. Keby nebolo našich rodičov, neboli by sme ani my. Taktiež v poslednej prednáške som vám zdôrazňoval úctu k svojmu telu, ktoré je stvorené pre vznešené poslanie ako chrám Ducha Svätého. **Teraz vám chcem zdôrazniť posvätnosť a úctu k pohlaviu, ktoré majú tiež svoje poslanie, ale za určitých podmienok**

Pohlavnosť je daná človeku na splnenie mravnej úlohy. Nesie za ňu zodpovednosť a má ju ovládať vnútornou slobodou, tak ako aj ducha. Pohlavnosť u človeka nemožno považovať za cudziu, pretože nič prirodzené nemôže byť zlé. Človek má právo sexualitu žiť, pretože mu to patrí z podstaty jeho bytosti (Ef 5, 32). Isteže, má to svoj čas, priestor a spôsob. **Biblia pozná pohlavnosť už pred pádom hriechu, keď hovorí, že človek bol stvorený ako muž a žena** (Gen 1, 27).

Sú takí, ktorí v pohlavnosti vidia čosi zásadne zlého. Iní zase tvrdia, že pohlavnosť nemá mravný význam, že ju treba chápať a nasycovať ako každú prirodzenú potrebu (hlad, smäd). Sú aj takí, ktorí vidia v nej ústredný zjav ľudského života pod vládou ducha, a to je správne.

Z kresťanského stanoviska či pohľadu nemôže byť ani reči o nejakom pohrdaní sexualitou. Kresťanovi nie je zakázané poznať hodnoty sexuality, o nich hovoriť, tieto realizovať, ale musí to byť pravdivo a pre pravdu.

Pohlavnosť patrí do oblasti prirodzených pudov a tieto všetky sú prejavom zdravej žiadostivosti a náklonnosti. Príroda nezdôrazňuje nič bez zmyslu a je tomu tak aj v pohlavnosti, v jej prirodzenom význame. Zaisťuje dve funkcie: má byť prirodzenou základňou manželskej lásky a má viesť dvoch ľudí (muža a ženu) k plodeniu a rozmnožovaniu nového ľudského života. Potom tomuto poskytnúť ochranu a ho rozvinúť telom i duchom. Preto sa nám jednoznačne pohlavný pud javí ako dispozícia k službe lásky a službe životu.

Pre kresťana nie je zahanbujúce, že sa pohlavný pud hlási a chce sa realizovať. Je najsilnejší zo všetkých pudov, keďže jeho žiadostivosť smeruje k zachovaniu ľudského rodu a tiež, že najsilnejšie zasahuje do mravného života a konania človeka. Preto je tu snaha tela po uplatnení či realizovaní svojej sily, kde by sa chcelo v súboji s dušou presadiť.

Správne ohodnotenie sexuálneho pudu pochádza od Boha. Jeho použitím sa zodpovedne pred Bohom vyjadrujú navzájom sebe manželia, jeho zdržanlivosťou sa vyjadrujú plnosťou lásky Bohu, ale aj ľudstvu tí, čo zachovávajú celibát a rehoľný sľub čistoty alebo oddanosť v panenstve.

Pre zachovanie sexuálnej disciplíny má človek vrodennú hanblivosť akoby výstražný signál, ktorý napomína k pozornosti, keď by mala poklesnúť ľudská dôstojnosť. Výchovou sa hanblivosť zdokonaľuje, a takto nadobudnutú hanblivosť pridávame k čnosti čistoty.

Poslanie pohlavného pudu

Sexuálny pud má v ľudskom spoločenstve spĺňať dve významné požiadavky:

1. má byť prirodzenou základňou manželskej lásky, ktorá pomáha niest manželom kríž života,
2. Má viesť ľudí svojou sprievodnou rozkošou k plodeniu, k udržaniu rodu.

Toto poslanie pohlavného pudu je uložené ľudom samým Stvoriteľom človeka. Boh sám vyslovil: „**Plodte sa a množte a naplňte zem**“ (Gen 1, 28). Z tohto vychádzajúc hľadelo kresťanstvo vždy s úctou na pohlavné veci. Videlo za nimi vždy veľký Boží zámer. Muž a žena si mali byť oporou v láske a úprimní pred Bohom. *Hriech tento vzťah v láske narušil, ustúpila zvrchovanosť ducha a prihlásilo sa viacej*

biologické a inštinktívne. Preto na dosahovanie rovnováhy vo vzťahu ženy a muža v láske je potrebné veľké úsilie ducha a je potrebná aj zvláštna Božia sila.

Správny pohľad na pohlavnosť človeka je možný jedine cez stvoriteľský Boží čin, cez zlyhanie človeka v hriechu a cez záchranu v ukrižovaní a vo vzkriesení Krista. Ani ľahkomyselnosť, ani pohrdanie, lež priamosť pred Bohom a dôvera v Krista. Poslanie pohlavnosti, či jej úloha v stretnutí sa s druhým človekom v manželstve je jedným z najvážnejších zámerov Božích v poriadku ľudského spoločenstva.

Láska muža a ženy v manželstve je živiteľkou a posilou vernosti až do poslednej chvíle života. V tejto láske ide o slovo pred Bohom, ktoré dáva istotu, zaväzuje vo svedomí, a tým robí z manželstva trvalý zväzok, nad ktorým nevisí stála hrozba rozvodového konania.

Sexualita je pre človeka zázračným Božím darom. Nezávládnutá podľa Božích zámerov začína ruiniť jednotlivca a je nebezpečím aj pre druhých. A tak žiadna etika nemôže prejsť ľahostajne popri sexuálnom púde. Veď Boh nestvoril človeka ako muža a ženu uzatvorených ako individuum do seba, ale ako otvorené individuum pre druhého: voči Bohu ako prameňu a cieľu svojho života, voči ľuďom ako spoločníkom svojho života. Sexuálny pud si zasluhuje našu pozornosť v úcte a z úcty, veď bez neho by nikto z nás nebol tu.

Hriechy proti čistote

a) **Smilstvo** je pohlavný styk dvoch slobodných, v ktorom sa vyjadruje nezriadená žiadosť a užívanie pohlavných vecí, aby sa dosiahla telesná rozkoš. Ten, kto hľadá túto rozkoš mimo manželstva alebo nesprávne v manželstve, prehrší sa proti prirodzenému poriadku a spácha smilstvo. (Por. Spesz, Katolícka mravouka).

b) **Prostitúcia** - ide o oddanosť pohlavnej aktivite za peniaze, ide o predávanie tela (u dievčat, ale aj u chlapcov). Je buď verejná (verejné domy), alebo tajná. V prostitúcii ide o hrubé zneužívanie ľudskej bytosti, ide o fyzické a duchovné otroctvo.

c) **Cudzoložstvo** - ide tu o pohlavné spojenie slobodného so žijúcim v platnom manželstve. Za osobitne ťažké treba pokladať cudzoložstvo vo dvoch manželstvách, kde sú zasiahnuté aj deti.

d) **Krvismilstvo** - ide o pohlavnú aktivitu (pohlavný čin) medzi príbuznými, či už pokrvnými alebo spríbuznenými (švagrovstvo), ktorí podľa prirodzeného a cirkevného zákona nemôžu žiť v manželstve, pretože je tu prekážka

e) **Svätokrádež** - kde pohlavná aktivita poškvrňuje Bohu zasvätenú osobu, vec a miesto zasvätené Bohu, či pre službu Bohu. U osoby musí byť verejný sľub čistoty.

V prípade, že je zasvätená len jedna osoba, je táto svätokrádež jednoduchá, ak obidve, je dvojaká.

f) **Znásilnenie** - ide o násilne vykonanú pohlavnú aktivitu na žene či na dievčati. Toto znásilnenie môže byť fyzické alebo morálne (zastrašovanie, oklamanie, podvod, prisľub manželstva). Okrem hriechu proti čistote je tu aj hriech proti spravodlivosti

- poškodenie práva nakladať so svojím telom

Moja odpoveď

Medzi veľké hodnoty, ktoré nám pomáhajú na zemi šťastne a radostne žiť a prísť do neba, patrí čistota srdca. Pán Ježiš ju v Reči na hore zaradil medzi hlavné požiadavky nového života: „Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha“ (Mt 5, 8).

Čistota srdca spočíva v úcte k ľudskému telu a v ovládaní pohlavného pudu. Ľudské telo si zasluhuje úctu, lebo je chrámom Ducha Svätého.

a) *V dôsledku dedičného hriechu je naša čistota veľmi krehká a zraniteľná*. Preto musíme o ňu bojovať a strážiť si ju. Vyrvalá ochrana a pestovanie čistoty srdca je najmä v tom, že sa vyhýbame všetkému, čo by nám ju mohlo ohroziť. Chráňme sa zlých kníh, neslušných obrazov, nevhodných priateľstiev a podobne. Tu osobitne platia slová Svätého písma: „Kto miluje nebezpečenstvo, zahynie v ňom!“ (Sir 3, 27).

b) Naša čistota sa prejavuje **aj v rečiach**, keď o ľudskom tele rozprávame iba s úctou. *Nikdy ani žartom neznevažujeme dar, ktorý nebeský Otec vložil do nášho tela*. Na čistotu dbáme aj pri starostlivosti o telo: pri umývaní, obliekaní a podobne. Naše oblečenie má byť vždy slušné, aby nikoho nepohoršovalo. Ľudského tela sa zbytočne a bezdôvodne nedotýkame ani naň nepozierame.

c) Na obranu čistoty používame aj pomôcky a zbrane: modlitbu, sviatosti a sebazaprenie. Vyskúšanou pomôckou pri ochrane čistoty je najmä modlitba k Panne Márii. Veľmi účinne nám pomáha aj pravidelné

pristupovanie k sviatosti zmierenia a najmä časté sväté prijímanie. Najúčinnější zbraňou pri obrane čistoty je sebazaprenie.

ZHRNUTIE DVADSIATEJ DRUHEJ PREDNÁŠKY Z KATECHIZMU KATOLÍCKEJ CIRKVI

a./ Čistota znamená integráciu sexuality do ľudskej osoby. Predpokladá naučiť sa osobnému sebaovládaniu.

b./ Spomedzi hriechov, ktoré sú v závažnom rozpore s čistotou, treba spomenúť onániu (masturbáciu), smilstvo, pornografiu a homosexuálne styky.

c./ Zmluva, ktorú manželia slobodne uzavreli, zahŕňa vernú lásku. Ukladá im povinnosť chrániť nerozlučiteľnosť svojho manželstva.

d./ Cudzoložstvo a rozvod, polygamia a voľný zväzok (voľná láska) sú ťažkými previneniami proti dôstojnosti manželstva.

e./ Deviate prikázanie varuje pred nezriadenou telesnou túžbou alebo telesnou žiadostivosťou.

f./ Očisťovanie srdca vyžaduje modlitbu, zachovávanie čistoty a čistý úmysel a pohľad.

POMOCNÉ OTÁZKY

145. V čom spočíva čistota srdca?

Čistota srdca spočíva v úcte k ľudskému telu a v ovládaní pohlavného pudu.

146. Aké pomôcky odporúča Kristus na pestovanie čistoty?

Na pestovanie čistoty Kristus odporúča modlitbu, sebazaprenie, sviatostné zmierenie a časté sväté prijímanie.

147. Čo je porušením manželskej čistoty?

Porušením manželskej čistoty je hriech manželskej nevery a úmyselné zabraňovanie počatiu.

148. Kto je povinný zachovávať úplnú čistotu v myšlienkach, slovách a skutkoch?

Úplnú čistotu v myšlienkach, slovách a skutkoch sú povinní zachovávať deti, mládež, ovdovelí ľudia a tí, čo sa Bohu zasvätili sľubom čistoty.

3.10. MAJETOK A SPRAVODLIVOSŤ

Milí birmovanci!

Dnes si znova preberieme dve Božie prikázania, nakoľko spolu súvisia, hoci nie sú celkom rovnaké. Siedme znie „**Nepokradneš!**“ Mohli by sme ich zhrnúť vetou z Knihy syna Sirachovho 5,10 „Nezháňaj sa úzkostlivo za klamným bohatstvom, lebo v deň navštívenia ti nič neosoží.“

V akom zmysle máme chápať tieto prikázania? Ako na každé Božie prikázanie, tak aj na tieto dve sa vzťahuje jediný jeden zákon, a to je láska. Bez lásky nemôžeme správne pochopiť vzťah k veciam, ktoré vlastnime ako svoj majetok, ani k veciam, ktoré vlastní naši blížni.

Podľa kresťanského chápania Boh pôvodne určil veci tohoto sveta všetkým ľuďom na zachovanie a zdokonalenie telesného a duchovného života. Stôl zeme je prestretý pre všetkých, všetci majú právo na jeho dobrá. Ide o dobrá, ktoré vlastní tak jednotlivec ako aj spoločnosť, a v ktorých sa treba zorientovať čnosťou spravodlivosti. Každý má mať, čo potrebuje. Hodnota týchto dobier je v tom, že ide o dary Božej lásky. Tento pohľad najlepšie objasní, prečo nemá byť človek ustarostene upriamený na pozemské dobrá, ale má žiť pod starostlivou ochranou a vedením nebeského Otca (Mt 6,25).

Zemské dobrá sú určené pre všetkých, keďže sú to dobrá podávané Bohom Otcom, ako absolútnym vlastníkom, ktorý je ich neobmedzeným pánom. Vládu nad týmito vecami dostal ako prepožičanú človek (Gen 1,28). Kto dokáže zabudnúť na to, že pozemské dobrá sú darom Božej lásky, ten sa nedokáže z nich ani tešiť, ani sa o ne podeliť s ostatnými.

Pán Ježiš neprekliat bohatých len pre ich bohatstvo a neblahorečil chudobným len pre ich chudobu, ale blahorečil chudobným duchom, kde patria všetci, čo užívajú veci, ale nelipnú k nim svojím srdcom (Mt 5,3). Bohatstvo a chudoba majú svoje nebezpečenstvá a sme proti nim bezpeční len vtedy, keď tiahneme srdcom k vyšším veciam (dobrám). Preto Kristus nad všetku a každú starostlivosť kládol hľadať nebeské kráľovstvo.

Majetok

Pozemské veci a hodnoty, ktoré oprávnené vlastnime, nazývame **majetok**. Súkromný majetok je to, čo patrí jednotlivcovi. Hodnoty, ktoré vlastnia viacerí spolu, napríklad rodina, družstvo alebo štát, tvoria spoločný majetok. Právo každého človeka na život zahŕňa v sebe aj právo na majetok. Koncil zdôrazňuje, že „všetci majú právo vlastníť čiastku dohier, ktorá by stačila im a ich rodinám“ (RN, 69). Toto právo ochraňuje aj Boh v prikázani: Nepokradneš. O majetok svoj i ten, za ktorý sme zodpovední, sme povinní sa svedomite starať. Pri zaobchádzaní s hodnotami máme mať vždy na pamäti, že sú výsledkom namáhavej ľudskej práce a darom Božej lásky. Dávame si veľký pozor, aby sme neničili svoje veci a nepoškodzovali ani majetok druhých ľudí. Tu platia slová Svätého písma: „Čo by si sám nenávidel, keď by ti to iný robil, nerob to nikdy druhému“ (Tob 4,16).

Práca

Pre život na zemi potrebujeme aj hmotné potreby. Každý deň potrebujeme jesť, chceme sa pekne obliekať, túžime bývať v moderných bytoch. V siedmom a desiatom prikázani nám Boh dáva smernice, ako máme pozemské hodnoty nadobúdať, vlastníť a používať. Všetky hmotné veci, ktoré potrebujeme na primeraný a dôstojný ľudský život, nazývame **životné potreby**. Každodenné životné potreby si nadobúdame hlavne **svedomitou prácou**. To je posvätná ľudská činnosť, ktorou sa človek zapája do diela Božieho stvorenia a uskutočňuje jeho úmysly. Ňou si podmaňuje svet a získava každodenné potreby. Prácou sa stávajú ľudia spolupracovníkmi a služobníkmi Boha. Práca je zároveň aj službou voči iným ľuďom. Svätý Pavol apoštol napísal: „Každý si plňte povinnosti a pracujte vlastnými rukami“ (1 Sol 4,11). Vyhýbať sa poctivej práci a žiť na úkor iných je hriech. Svätý Pavol napísal: „**Kto nechce pracovať, nech ani nej**“ (2 Sol 3,10). Povinnosť zaisťovať si životné potreby poctivou prácou nás učí aj Pán Ježiš svojím príkladom. Bol robotníkom, aby posvätil ľudskú prácu. On nás učí chápať prácu ako obetu, nástroj lásky a úkon oslavy Boha, ktorým budujeme lepší svet a zároveň posväcujeme seba a získavame zásluhy pre večný život. Kristus svojím príkladom oslobodil prácu od kazov: *hriechu lajdáctva, sebeckta, nedôslednosti a iných prejavov nesvedomitosti v práci*. Okrem práce poznáme aj iné spravodlivé cesty nadobúdania životných potrieb a materiálnych hodnôt. Mnohé veci dostávame od ľudí ako dar. Inokedy sa stávame vlastníkmi prostredníctvom dedičstva. Výnimočne nadobúdame hodnoty výhrou alebo nájdenním. Nájdenné veci si môžeme nechať iba vtedy, ak nemôžeme zistiť majiteľa.

Spravodlivosť

Spravodlivosť je jednou z najmocnejších zbraní v boji o kráľovstvo lásky, a preto musí byť spravodlivosť preniknutá láskou. Kto sa ohradí jedine plotom spravodlivosti, aby unikol volaniu lásky, nemá ani tušenia o čnosti kresťanskej spravodlivosti. O kresťanskej spravodlivosti treba uvažovať vo svetle Božej spravodlivosti a všimáť si pritom, ako si počínal Boh v diele spásy.

Nebeský Otec stvoril všetko pre človeka. Prikázal mu, aby nad svetom panoval a podmaňoval si ho prácou. Prírodu a jej bohatstvo dal do užívania všetkým ľuďom. *Ľudský egoizmus a lakomstvo zapríčinili, že pozemské dobrá nie sú spravodlivo rozdelené medzi ľuďmi*. Preto je na svete chudoba i bohatstvo. Spravodlivosť a láska vyžadujú, aby dobrá zeme dostali všetci ľudia. Zdôrazňuje to aj učenie II. vatikánskeho koncilu: „Boh určil zem so všetkým, čo obsahuje, na užívanie všetkým ľuďom a národom, takže všetci majú byť rovnakým dielom účastní na stvorených dobrách, pod vedením spravodlivosti sprevádzanej láskou... preto človek, užívajúc tieto bohatstvá, má pokladať veci, ktoré oprávnené vlastní, nielen za svoje, ale aj za spoločné v tom zmysle, že môžu byť na osoh nielen jemu, ale aj iným“ (RN, 69). **Všetky veci, ktoré vlastnime, nám majú poslúžiť na šťastný život na zemi**. Preto ich nikdy nesmieme zneužívať na konanie zla. Pri užívaní pozemských dohier nemyslíme iba na svoje vlastné dobro, ale pamätáme aj na dobro iných ľudí. Majetok a hmotné hodnoty považujeme aj za nástroj lásky. Pri vlastní a užívaní pozemských vecí sa riadime podľa zásady evanjeliovej chudoby, ktorú Ježiš ohlásil v Evanjelii: „Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je nebeské kráľovstvo“ (Mt 5,3).

Byť spravodlivým značí pre nás predovšetkým uznať, a to pokorne, že sami od seba sme hriešni a žijeme z daru Božieho milosrdenstva a Božej spravodlivosti. Je nemysliteľné, aby ľudia boli medzi sebou spravodliví a navzájom si priznali a dali, čo každému patrí, ak nie sú na prvom mieste spravodliví voči Bohu v prejavoch lásky.

Hriechy proti vlastníctvu

Niektorí ľudia neradi pracujú. Svoje životné potreby a rôzne veci si nadobúdajú nespravodlivým spôsobom za cenu krádeže. **Hriech krádeže je odcudziť majetok druhých, či osobný alebo spoločný.** Proti prikázaniu Nepokradneš sa prehrešuje aj ten, kto nesvedomito pracuje a chce sa podvodom obohatiť. Hriech je aj ničiť majetok a poškodzovať hodnoty. **Medzi mladými ľuďmi je rozšírený vandalizmus.** Jeho smutným výsledkom sú poškodené autobusové zastávky, zničené telefónne búdky a iné verejné zariadenia. Ľudia, ktorí sa vyhýbajú poctivej práci a žijú na úkor iných, sa dopúšťajú hriechu príživníctva. Lúpež je zmocniť sa majetku druhých násilím. Ukradnutá vec sa nikdy nestane naším vlastníctvom. Vždy platí zásada: „Vec volá po svojom majiteľovi!“ Zákon spravodlivosti hovorí, že ukradnutú vec sme povinní vrátiť a spôsobenú škodu nahradiť. Je to nevyhnutná podmienka na získanie odpustenia hriechov proti spravodlivosti. Svätý Pavol apoštol varuje pred hriechom proti spravodlivosti. Píše: „Koreňom všetkého zla je láska k peniazom, niektorí po nich pachtili, a tak zablúdili od viery a zavinili si mnoho bolesti“ (1 Tim 6,10).

Moja odpoveď

Na záver vás chcem vyzvať k určitému poriadku vo svojich veciach. Staré porekadlo nás upozorňuje na poriadok vo veciach, keď hovorí: „**Zachovaj poriadok, poriadok zachová teba!**“ Úcta a vzťah k cudziemu majetku korení vo vzťahu k svojim veciam a v poriadku v nich. Keď si viete zachovať poriadok vo svojich veciach, keď si ich dokážete chrániť, vypestujete si zároveň vzťah aj k majetku iných. Vonkajší poriadok vo veciach prezrádza vnútro človeka.

ZHRNUTIE DVADSIATEJ TRETEJ PREDNÁŠKY Z KATECHIZMU KATOLÍCKEJ CIRKVI

- a./ *Siedme prikázanie prikazuje praktizovať spravodlivosť a lásku pri spravovaní pozemských dobier a plodov ľudskej práce.*
- b./ *Siedme prikázanie zakazuje krádež. Krádež je neoprávnené prisvojenie si cudzieho vlastníctva proti rozumnej vôli majiteľa.*
- c./ *Desiate prikázanie zakazuje nezriadenú žiadostivosť pochádzajúcu z nemiernej túžby po bohatstve a jeho moci.*
- d./ *Závisť je smútok, ktorý človek pociťuje nad dobrom druhého, a nemierna túžba prisvojiť si dobro. Je jedným z hlavných hriechov.*

POMOCNÉ OTÁZKY

- 149. Ako nadobúdame svoje každodenné životné potreby?
Svoje každodenné životné potreby nadobúdame hlavne svedomitou prácou.
- 150. Ako sa správame k svojmu a spoločnému majetku?
Svoj i spoločný majetok sme povinní chrániť.
- 151. Čo je hriech krádeže?
Hriech krádeže je odcudziť majetok blízkych, súkromný alebo spoločný, alebo spôsobiť škodu na majetku.
- 152. K čomu nás zaväzuje spravodlivosť?
Spravodlivosť nás zaväzuje ukradnutú vec vrátiť a spôsobenú škodu nahradiť, to je podmienka Božieho odpustenia.

3.11. ÚCTA K PRAVDE

Milí birmovanci!

Už sme na konci tretej morálnej časti našej prípravy. V nej sme sa v celom pohľade na Božie prikázania pozerali na hodnoty, ktoré sme dostali od Pána Boha. *Je to život, zdravie, majetok, čistota a nakoniec vám chcem poukázať na tiež veľký dar, a tým je **česť a dobré meno.*** Tieto hodnoty nám chráni

ôsmo Božie prikázanie, ktoré znie: „Nevyriekneš krivé svedectvo proti blížnemu svojmu!“ Všetky uvedené hodnoty sa dokážu zničiť jedným údom v našom tele, jazykom, ktorý je vraj zavretý dvomi bránami - perami a zubami. **Jazyk je nástroj, ktorý môže urobiť veľa dobrého, ale na druhej strane aj nesmierne škody.** Lepšie povedané, nie jazyk je vinný, tak ako nie je vinná ruka, ak niečo zlé urobí, ale človek vo svojom vnútri, lebo tak zmyšľá. Preto sa aj pri tomto prikázaní zamyslíme, ako sa treba formovať, aby sme si vedeli ovládať svoj jazyk.

Ľudskú reč treba brať ako veľký Boží dar. *Ťažko to však chápu tí, ktorí sa prostredníctvom tohto daru môžu orientovať, a neprikladajú mu vážnosť.* Nech nás o realite a význame tohto daru však presvedčujú naši nemí, ktorí sa nemôžu nikomu prihovoriť rečou, aby vyjadrili svoje myšlienky, aby ju používali vážne ako dorozumievací prostriedok. Funkcia reči spočíva podľa prirodzeného zákona, tiež aj zjaveného v tom, že dáva slovám ich správny význam a zmysel, že je v nich pravda, vyhýbanie sa úmyselným omylom, či klamstvám. Mravnú náplň ľudskej reči podáva svätý Jakub: „Kto sa neprehréšuje v reči, je dokonalý muž, schopný držať na uzde celé telo“ (Jk 3,2).

Pravda

Popredné miesto medzi ostatnými hodnotami v našom živote dávame pravde. Je to veľká duchovná hodnota, ktorá nám pomáha vytvoriť spoločenstvo s Bohom, ísť v ústrety ľuďom a správne sa orientovať vo svete. **Kresťania sú priateľmi pravdy**, lebo sú zjednotení s Kristom, ktorý je Pravda sama. Pán Ježiš o sebe povedal: **„Ja som cesta, pravda a život“** (Jn 14,6). On celý svoj život zasvätil pravde. Prišiel na svet, aby všetkým ľuďom umožnil mať podiel na dobrodení Božej pravdy. Pravde žil a pre pravdu na kríži zomrel. Vtedy vydal najlepšie svedectvo o nej, keď povedal: **„Ja som sa na to narodil a na to som prišiel na svet, aby som vydal svedectvo pravde. Každý, kto je z pravdy, počúva môj hlas“** (Jn 18,37).

Milovať pravdu znamená vždy ju hľadať a podľa nej konať. Láska k pravde sa začína úsilím nadobúdať si ju a vlastniť. To robíme hlavne usilovným štúdiom a poznávaním Kristovho Evanjelia. Pravdu vlastníme vtedy, ak sa naše presvedčenie zhoduje s Kristom. Lásku k pravde dosvedčujeme aj pravdovravnosťou. Najkrajším svedectvom, ktorým môžeme poslúžiť pravde, je podľa nej žiť. To je vtedy, keď všetko konáme podľa vnútorného presvedčenia. Pretváрка, to je ináč zmyšľáť a ináč hovoriť a konať, je urážkou pravdy. Tento hriech Pán Ježiš prísne odsúdil: „Beda vám, zákoníci, farizeji a pokrytci!“ (Mt 23,27). Znevážením pravdy sú aj rôzne domnienky a ilúzie, ktoré si ľudia často zamieňajú za pravdu.

Česť a ľudská dôstojnosť

Každý človek má nesmiernu cenu a dôstojnosť, lebo je stvorený na Boží obraz. Najlepšie to ukázal Pán Ježiš, keď zomrel na kríži za všetkých ľudí. V ôsmom prikázaní Boh obraňuje ľudskú dôstojnosť. Chráni právo každého človeka na úctu a dobré meno. **Mat' dobré meno medzi ľuďmi, to znamená, že si nás ľudia vážia, rešpektujú nás a majú k nám dôveru.** Nazývame ho aj česť alebo dobrá povest'. Každý človek je v prvom rade povinný mať v úcte seba samého a chrániť svoje dobré meno medzi ľuďmi. Dobrú povest' nám u ľudí vzbudzuje najmä bezúhonný život. *Spravodlivosť a láska nás zaväzujú, aby sme u každého človeka rešpektovali jeho dôstojnosť a vyhýbali sa všetkému, čím by sme ho mohli znevážiť a poškodiť jeho dobrú povest'.* Preto o každom človekovi zmyšľáme a hovoríme len dobre. Pán Ježiš povedal: **„Nesúďte, aby ste neboli súdení. Lebo ako budete súdiť vy, tak budú súdiť aj vás, a akou mierou budete merať vy, takou sa nameria aj vám. Prečo vidíš smietku v oku svojho brata, a vo vlastnom oku brvno nezbadáš? Pokrytec, vyhod' najprv brvno zo svojho oka! Potom budeš vidieť a budeš môcť vybrať smietku z oka svojho brata“** (Mt 7,1-3,5).

Úcta k ľudskej dôstojnosti nás viaže, aby sme sa zastali tých, ktorým nevinne ubližujú. *Nikdy sa nedáme vtiahnuť do ohovárania alebo znevažovania iných a pohotovo vystúpime na ich obranu.* Osobitným prejavom úcty a lásky k človekovi je bratské napomenutie. Je to naša povinnosť, kedykoľvek vidíme, že naši blížni robia zle. Robíme to vždy s láskou a jemne. Napomenutie je hlásenie sa k pravde a konkrétny prejav lásky k blížnemu. Viaže nás k nemu zodpovednosť, ktorú cítime za každého človeka. Zanedbanie bratského napomenutia je hriechom. Pán Ježiš o bratskom napomenutí povedal: **„Keď sa tvoj brat prehréši proti tebe, chod' a napomeň ho medzi štyrmi očami! Ak ťa počúvne, získal si svojho brata“** (Mt 18,15).

Mlčanlivosť

Láska k pravde od nás niekedy vyžaduje **mlčanlivosť - zachovať tajomstvo.** Mlčať sme povinní o veciach a poznatkoch, ktoré sme získali od ľudí ako tajomstvo. *Napríklad osobné tajomstvo je, ak sa nám*

zdôveri priateľ. Niektorých ľudí viaže služobné tajomstvo. Vojak, lekár, kňaz, úradník a iní sú povinní zachovať tajomstvo svojho povolania. Neoprávnené prezradenie tajomstva je hriechom a zneužitím dôvery.

Od úradného tajomstva sa podstatne líši **spovedné tajomstvo**. Spovedné tajomstvo nesmie byť nikdy porušené. Ono zaväzuje kňaza, aby nijakým spôsobom neprezradil, z čoho sa mu niekto spovedal, a to ani vtedy, keby sám musel preto trpieť. Povinnosť zachovávať spovedné tajomstvo majú aj tí, čo sa nejakým spôsobom dozvedeli, z čoho sa niekto spovedal (napríklad stáli blízko spovednice a počuli, z čoho sa spovedajúci spovedal). Príkladom obete spovedného tajomstva je napríklad sv. Ján Nepomucký, ktorý bol 20.marca 1393 usmrtený, lebo nechcel prezradiť kráľovi spovedné tajomstvo. Za svätého bol vyhlásený roku 1729.

Hriechy proti ôsmemu Božiemu prikázaniu

a/ **luhanie**, čo je vedomé hovorenie nepravdy. Luhať neslobodno nikdy, ani na svoju obranu a ani zo žartu. „Ústa luhára sú oškľivé Pánovi, ale tí, čo verne konajú, sa mu ľúbia“ (Prísl. 12,22).

b/ **krivé svedectvo**, čo je vypovedanie nepravdy pred súdom. Kto svoje nepravdivé tvrdenie aj prísahou podopiera, dopúšťa sa krivej prísahy a pácha smrteľný hriech. „Falošný svedok neostane bez trestu a kto luhá, zahynie“ (Prísl. 19,9).

c/ **krivé podozrievanie a posudzovanie** je, keď niekto o niekom neodôvodnene niečo zlé predpokladá. „Nesúďte, aby vás neposúdili. Lebo akým súdom vy súdite, takým aj vás posúdia, a akou mierou budete merať, takou i vám namerajú“ (Mat. 7,1-2).

d/ **ohováranie**, ktorého sa dopúšťa ten, čo skutočne chyby blížneho bez potreby prezrádza. „Dobré meno je cennejšie nad všetky bohatstvá, dobrá priazeň nad striebro a zlato“ (Prísl.22,1). „Napomínaj ich... nech nikoho netupia“ (Tit. 3,1-2).

e/ **osočovanie** je, keď niekto na niekoho také chyby vymýšľa, akých nemá, alebo keď jeho malé chyby zväčšuje. „Prečo vidíš smietku v oku svojho brata, kým brvno vo vlastnom oku nebadáš?“ (Mat. 7,3). „Nikoho falošne neudávajúte...“ (Luk. 3,14).

Cirkevné prikázania

Touto prednáškou končím výklad Božích prikázaní a len tak na okraj vám ešte poviem pár slov o cirkevných prikázaniach, pretože **aj Cirkev má svoje prikázania**. Prečo?

Cirkev je usporiadané spoločenstvo ľudí. Pre svoj život potrebuje aj vlastné zákony, ktoré jej pomáhajú vniest medzi ľudí disciplínu a poriadok. Právo vydávať zákony dostala Cirkev od Krista. Pán Ježiš odovzdal zákonodarnú moc apoštolom slovami: **„Čo zviažete na zemi, bude zviazané v nebi a čo rozviažete na zemi, bude rozviazané v nebi“** (Mt 18,18). Najvyššiu zákonodarnú moc odovzdal Kristus svätému Petrovi apoštolovi. Od neho prechádza na Svätého Otca, ktorý je jeho nástupca. Biskupi právo vydávať zákony zasa prevzali od zboru apoštolov.

Medzi najhlavnejšie cirkevné zákony patria **cirkevné prikázania**. Cirkevná vrchnosť ich ustanovuje v jednotlivých krajinách, aby nimi vysvetlila a spresnila niektoré Božie príkazy. Prvé a druhé cirkevné prikázania vysvetľujú spôsob zachovávaní Božieho zákona o sviatočných dňoch. Tretie cirkevné prikázanie spresňuje Kristov príkaz o pokání. Štvrté cirkevné prikázanie dáva smernicu na zachovanie Kristovho príkazu o prijímaní Eucharistie. Obsahom piateho cirkevného prikázania je láska k Cirkvi a jej rôznym ustanovizniám, ktoré pomáhajú šíriť Kristovo Evanjelium a plniť jej poslanie. Cirkevné prikázania nás zaväzujú vo svedomí podobne ako Božie prikázania. Ak ich zachovávanie je pre nás spojené s veľkými ťažkosťami, sme od jednotlivých povinností oslobodení. Nesplniť bez vážneho dôvodu cirkevné prikázanie je hriech neposlušnosti voči Cirkvi. Cirkevní predstavení môžu podľa potreby doby cirkevné prikázania meniť alebo ich nahradiť inými. Pán Ježiš povedal: „A keby ani Cirkev nechcel poslúchnuť, nech ti je ako pohan a mýtnik“ (Mt 18,17).

Moja odpoveď

Na záver by som vás chcel, milí birmovanci, povzbudiť, aby ste celý svoj život ako kresťania hľadali a milovali nekonečnú Pravdu, ktorou je sám Boh. Veď v dnešnej dobe, zvlášť u mladých ľudí sa najviac stretávame s veľmi smutným aspektom lži voči Bohu - nechotou verejne sa k Nemu priznať.

Ludia bez odvahy priznať sa k viere urážajú nielen pravdu ako takú, ale i Boha. Ježiš práve im hrozí, že sa k nim neprizná, keď budú klopať na nebeskú bránu (pozri Mt 10,33). Je to zapretie nie hocijakej pravdy, ale Pravdy zosobnenej (Jn 14,6). Pravdovravný, a najmä pravdumilovný človek sa má vždy na pozore pred každou lžou. Pravdomilovnosť je viac ako pravdovravnosť. Aj formálne sa líšia. Kým pravdomilovnosť znamená milujúci vzťah k pravde, potom pravdovravnosť je eticky zdôvodnená vlastnosť

nefalšovane sprostredkovať iným to, čo niekto pokladá za pravdu. K pravdovravnosti stačí hocijaký dôvod sprostredkúvania poznanej pravdy - aj osoh, alebo pokoj v duši. Pravdumilovnému ide bezprostredne o pravdu.

Sestry a bratia, zakončíme týmto zistením: Vydať sa na cestu pravdy je prvým krokom v smere osobnej a celonárodnej očisty. Avšak cesta k pravde je dlhá a nesmierne bolestivá. Už dávno sme si uvedomili, že je ľahšie za pravdu bojovať, ako ju žiť. Ľudia, nech by boli akokoľvek zlí, pravdu nezmenia, ale pravda môže zmeniť ľudí - lebo je odbleskom Boha. Lepšia budúcnosť pre jednotlivcov a národy začína tam, kde sa pre nich začal život s pravdou.

ZHRNUTIE DVADSIATEJ ŠTVRTEJ PREDNÁŠKY Z KATECHIZMU KATOLÍCKEJ CIRKVI

a./ Pravdivosť alebo pravdovravnosť je čnosť, ktorá spočíva v tom, že sa človek prejavuje pravdivý vo svojich skutkoch a svojimi slovami hovorí pravdu, pričom sa vystríha dvojtvárnosti, pretvárinky a pokrytectva.

b./ Rešpektovanie dobrého mena a cti osôb zakazuje každý postoj a každé slovo ohovárania alebo osočovania.

c./ Lož spočíva v tom, že niekto hovorí nepravdu s úmyslom oklamať blížneho.

d./ Previnenie proti pravde vyžaduje nápravu.

POMOCNÉ OTÁZKY

153. Prečo sú kresťania priateľmi pravdy?

Kresťania sú priateľmi pravdy, lebo sú od krstu zjednotení s Kristom, ktorý je Pravda sama.

154. Kedy žijeme z pravdy?

Z pravdy žijeme, ak podľa nej zmýšľame, hovoríme a konáme.

155. Čo je hriech ohovárania?

Hriech ohovárania je rozširovať chyby o iných ľuďoch.

156. Čo je hriech osočovania?

Hriech osočovania je vymýšľať chyby o druhých a vymyslené chyby rozširovať.

157. Prečo Sväté písmo dáva hriech ohovárania a osočovania na roveň vraždy?

Tieto hriechy znevažujú ľudskú dôstojnosť - spravodlivosť žiada pokazené meno blížnych napraviť a spôsobenú škodu nahradiť.